

ПАРЛАМЕНЦКІЯ СЛУХАННІ  
РАБІЦЬ УСЁ МАГЧЫМАЕ

2 стар.

НАТАТКІ Яўгена ЛЕЦКІ

ДНІ КІЕВА — КРАНАЛЬ-  
НАЯ І ЗНАЧНАЯ ПАДЗЕЯ

3 стар.

ДЫПКУР'ЕР. НАВІНЫ. СПОРТ

2-3 стар.



АСОБА У БЯЗМЕЖЖЫ ЧАСУ  
ШЛЯХ Фларыяна ДАНОЎСКАГА

5 стар.

ЛАЎРЭАТЫ ПРЭМІІ Янкі КУПАЛЫ

4 стар.

ГАСЦЁЎНЯ

ФРАНЦУЖАНКА Эва САРЭН МАРЫЦЬ ВУЧЫЦА У МІНСКУ

6 стар.



СЛУХАЙ СВАЁ

РОК-МАРАФОН ПРАЦЯГВАЕЦЦА

8 стар.

ВЫСТАВЫ

СТУДЭНЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ У ПАЛАЦЫ РЭСПУБЛІКІ

7 стар.

КРЫЖАВАНКА АД

Любові ІОНАВАЙ

8 стар.



АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

# Голас Радзімы



Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

22 мая 2002 года, № 21 (2787)

Цана 137 рублёў

E-mail: golas\_radzimy@tut.by

## хроніка жыцця

### БЕЛАРУСКІ ЮНАК НА ТРЫБУНЕ ААН

Некалькі дзён таму на трыбу-  
ну Арганізацыі Аб'яднаных На-  
цый падняўся 17-гадовы Іван  
Карповіч, вучань 192-й мінскай  
гімназіі.

Ён прымаў удзел у трохдзённым  
дзіцячым форуме, які адбыўся ў штаб-  
кватэры ААН у Нью-Йорку. Як адзна-  
чыў дырэктар ЮНІСЕФ Кэрал Беламі,  
гэта першы выпадак у гісторыі, калі  
дзеці прынялі ўдзел у дэбатах ААН.  
Іван Карповіч уваходзіў у склад бела-  
рускай урадавай дэлегацыі, якая пры-  
мала ўдзел у спецыяльнай сесіі Арга-  
нізацыі Аб'яднаных Нацый.

### УЛАДЗІМІР МУЛЯВІН

#### ТРАПІЎ У АЎТАКАТАСТРОФУ

Стан здароўя народнага ар-  
тыста СССР, кіраўніка сусвет-  
на вядомага ансамбля "Песня-  
ры" Уладзіміра Мулявіна, які  
трапіў у аўтакатастрофу,  
медыкі ацэньваюць як "крайне  
цяжкі і крытычны".

Мулявіну была зроблена аперацыя  
на шостым шыйным пазванку, і зараз  
ён знаходзіцца ў рэанімацыі. Акрамя  
таго, у артыста чэрапна-мазгавая  
траўма сярэдняй ступені цяжкасці.  
Медыкі адзначаюць, што востры пе-  
рыяд спінальнай траўмы, у ходзе яко-  
га могуць адбыцца нейкія змены ў  
стане хворага, будзе працягвацца  
каля двух тыдняў.

Дарэчы, трагедыя адбылася за не-  
калькі кіламетраў ад Мінска на крутым  
павароце. "Мерседэс", за рулём якога  
знаходзіўся Мулявін, ехаў з хуткасцю  
каля 130 кіламетраў у гадзіну, выле-  
цеў на абочыну і ўрэзаўся ў дрэва.

зване, адлітым яшчэ ў 1583 годзе, які  
яго ўладальнік Мацвей Война пада-  
рыў сялу, выразна бачны герб яго  
сям'і. Відаць, гэты гістарычны факт і  
стаў для вясковага настаўніка штур-  
шком для стварэння кампазіцыі гер-  
ба і сцяга. Жыхары палескай вёскі  
збіраюцца зарэгістраваць свае  
сімвалы ў Дзяржаўным камітэце па  
геральдыцы.



### ЮНЫЯ «СТАРАЖЫЛЫ»

У пасёлку гарадскога тыпу Ак-  
цябрскі жывуць перасяленцы з заб-  
руджаных радыяцыйна раёнаў Гомель-  
шчыны. Для іх згодна з рэспубліканс-  
кай Чарнобыльскай праграмай ства-  
раюцца неабходныя бытавыя ўмовы.  
НА ЗДЫМКУ: гэтыя дзеці ўжо лічаць  
сябе мясцовымі жыхарамі.

### АЛЯКСІЙ ІІ НАВЕДАЎ БЕЛАРУСЬ

Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі  
Аляксій ІІ завітаў на Беларусь.

Ён наведаў Дом міласэрнасці ў  
Мінску, шэраг праваслаўных прыходаў  
у сталіцы і абласных цэнтрах, Нацыя-  
нальную акадэмію навук. У Доме міла-  
сэрнасці, дзе патрыярх правёў богас-  
лужэнне, адбылася яго сустрэча з Прэ-  
зідэнтам Аляксандрам Лукашэнкам.

У апошні дзень візіту Аляксій ІІ  
наведаў Свята-Успенскі Жыровіцкі  
манастыр, Мінскую духоўную ака-  
дэмію і семінарыю. Патрыярха су-  
стракалі таксама ў Слоніме і Бара-  
навічах, дзе ён асвяціў месца буд-  
аўніцтва храма.

### ВЫСОКІ РЭЙТЫНГ ГДУ

Гомельскі дзяржаўны ўніверсі-  
тэт імя Францішка Скарыны,  
куды збіраюцца хутка паступа-  
ць многія выпускнікі сярэдніх  
школ, мае высокі рэйтынг папу-  
лярнасці сярод ВНУ краіны.

Па словах яго рэктара Міхаіла  
Селькіна, ва ўніверсітэце на 11 фа-  
культэтах вучацца 5 тысяч студэн-  
таў, а больш за 2 тысячы — на за-  
вочным факультэце. У апошнія гады  
набор студэнтаў праводзіцца па но-  
вых спецыяльнасцях: "Фізічная  
электроніка", "Экалогія", "Сусветная  
эканоміка", "Беларуская філалогія" і  
г.д. Летась праведзены першы на-  
бор на спецыяльнасць "Нацыяналь-  
ная эканоміка", што з'явілася выні-  
кам супрацоўніцтва ГДУ і Маскоўс-  
кага інстытута электронікі.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

## напярэдадні

# ШМАТАЛОСАЕ СВЯТА Ў ГРОДНЕ

7-9 чэрвеня адбудзецца чарговы Усебеларускі фестываль нацыянальных культур. Аб-  
тым, як ідзе падрыхтоўка да яго, расказвае Пятро ГУД, прафесар Беларускага ўніверсі-  
тэта культуры, мастацкі кіраўнік фестывалю.

— IV Усебеларускі фестываль  
нацыянальных культур адмет-  
ны тым, што ён распачаўся ў  
рэгіёнах. Спачатку па Беларусі  
прайшлі раённыя агляды, потым  
абласныя фестывалі нацыя-  
нальных культур. Гэта дало  
магчымасць выявіць шмат но-  
вых удзельнікаў — калектываў і  
асобных выканаўцаў. Лічу, такі  
падыход вельмі перспектывны  
для далейшага развіцця нацы-  
янальных культур Беларусі.

Прынцыпова новых момантаў

на выніковых мерапрыемствах у  
Гродне многа. Па-першае, уво-  
дзіцца рытуал сустрэчы нацыя-  
нальных дэлегацый на межах  
Гродзенскай вобласці. Кожны  
раён, праз які ляжыць шлях у  
Гродна, будзе сустракаць пэ-  
ўную дэлегацыю, дарыць хлеб-  
соль, частаваць беларускімі на-  
цыянальнымі стравамі, рабіць у  
гонар гасцей невялічкія канцэр-  
ты, дарыць кветкі і выпраўляць  
іх у далейшы шлях. Я думаю,  
гэты рытуал спадабаецца ўсім.

Раней для ўвасаблення гэта-  
га фестывалю мы запрашалі  
рэжысёраў з Мінска. Сёлетняе  
свята рыхтуюць мясцовыя  
гродзенскія рэжысёры. Яны  
ўжо маюць добрую школу і во-  
пыт. А творчы патэнцыял у іх  
вялікі.

У час мінулага фестывалю мы  
заклалі ў Гродне сквер Сяброў-  
ства, а цяпер тут будзем пры-  
маць у сям'ю народаў Беларусі  
новыя дыяспары.

— Заканчэнне на 2-й стар.

## дабрачыннасць

### НОВЫ ПРАЕКТ ЭДЗІ РОЎЧ

У Дубліне (Ірландыя) адкрылася  
міжнародная выстава "Чорны  
Вецер Бялая Зямля — Жыццё з  
Чарнобылем" ("Black Wind White  
Land — Living with Chernobyl").  
Выстава арганізавана ірландскай  
дабрачыннай арганізацыяй  
"Праект дзецям Чарнобыля".  
Узначальвае яе Эдзі Роўч, якая  
ўдасцюжана за гуманітарную  
дзейнасць вышэйшай узнагаро-  
ды Беларусі — ордэна Франціш-  
ка Скарыны.

На выставе прадстаўлены работы  
мастакоў, скульптараў і фатографу з  
Ірландыі, Швецыі, ЗША, Вялікабрытаніі  
і Беларусі. У 2001 годзе па запрашэнні  
Генеральнага сакратара ААН Кофі  
Анана гэта экспазіцыя выстаўлялася ў  
штаб-кватэры ААН у Нью-Йорку.

Міжнародная выстава "Чорны Вецер  
Бялая Зямля — Жыццё з Чарнобылем"  
заклікана, па заяве яе арганізатараў,  
яшчэ раз нагадаць сусветнай грамад-  
скасці аб трагедыі беларускага народа  
і непраймальнасці палітычнай раз'ядна-  
насці ў барацьбе з шырокамаштабнымі  
тэхнагеннымі катастрофамі.

На ўрачыстай цырымоні адкрыц-  
ця выставы прысутнічалі і выступілі  
намеснік міністра замежных спраў  
Ірландыі Ліз О'Донэл, мэр горада Дуб-  
ліна Джон Фіджэральд, выканаўчы  
дырэктар "Праекта дзецям Чарнобы-  
ля" Эдзі Роўч, беларускія дыпламаты.  
У ходзе выставы быў арганізаваны  
збор дабрачынных сродкаў. Пасля  
прагляду экспазіцыі адзін з наведваль-  
нікаў ахвяраваў 120 тысяч еўра на  
аказанне дапамогі беларускім дзецям,  
хворым на гемафілію.

Плануецца, што пасля Дубліна вы-  
става будзе прадстаўлена ва ўсіх еў-  
рапейскіх сталіцах.

## стоп-кадр



### УСМЕШКА РЫБАЦКАГА ШЧАСЦЯ

Нашы рэкі сталі чысцей-  
шымі. Гэта даказаў гамяльча-  
нам юны рыбак Міша Яўсюк,  
якому нядаўна "ўсміхнулася"  
рыбацкае шчасце. Калі ён па-  
лез у Сож адчапіць забытаны  
рыбалоўны кручок, то ад  
здзіўлення ахнуў: на мелка-

воддзі ўбачыў рачных ракаў. А  
ўсім добра вядома: з'яўленне  
ракаў у рацэ — прыкмета  
ачышчэння вады.

НА ЗДЫМКУ: Міша ЯЎСЮК і яго  
ўлоў.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.



Аўтамабіль Уладзіміра МУЛЯ-  
ВІНА пасля аварыі.

### ГЕРБ І СЦЯГ ВЁСКІ МОЛАДАВА

Незвычайным і крыху нечака-  
ным было пытанне, якое вынеслі  
на сесію дэпутаты Моладаўска-  
га сельскага Савета Іванаўска-  
га раёна. На гэты раз дэпутаты  
аднагалосна зацвердзілі кампа-  
зіцыю ўласнага герба і сцяга,  
якую стварыў мясцовы на-  
стаўнік Сяргей Грабар.

У XVI—XVII стагоддзях маёнтак  
Моладава належаў роду Войнаў. На

## парламенцкія слуханні

## РАБІЦЬ УСЁ МАГЧЫМАЕ

Амаль 16 гадоў Беларусь жыве ва ўмовах глабальнага радыяцыйнага забруджвання, выкліканага выбухам рэактара на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі.

Як сцвярджаюць вучоныя, яго знішчальны эффект раўназначны выбуху 20 атамных бомб. Страты, якія панесла ад гэтай навалы Беларусь, ацэньваюцца ў 235 мільярдаў долараў ЗША. Гэта складае прыкладна 32 гадовыя бюджэты ўзроўню 1985 года, калі наша рэспубліка ў эканамічным плане даволі моцна трымалася на нагах і штогод адлічвала ў саюзнае бюджэт па 3 мільярды долараў. Але самае трагічнае, што ад гэтай бяды пацярпеў кожны чацвёрты жыхар Беларусі, у тым ліку каля паўмільёна дзяцей. На сённяшні дзень з забруджаных рэгіёнаў у агульнай колькасці пераселена больш за 135 тысяч жыхароў, і гэта работа практычна завершана. Для перасяленцаў за кошт дзяржавы пабудавана больш за 65 тысяч кватэр і жылых дамоў агульнай плошчай 4,5 тысячы мільёнаў квадратных метраў. Штогод на выплату льгот і кампенсацый ідзе больш паловы ўсіх сродкаў, накіраваных на ліквідацыю чарнобыльскай катастрофы.

Па словах старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу Вадзіма Папова, затраты на рашэнне чарнобыльскіх праблем складаюць ад 10 до 20 працэнтаў бюджэту, а ў некаторыя гады складалі нават яго чвэрць. Сёлета на пераадоленне наступстваў катастрофы з дзяржаўнай кішэнні будзе накіравана 365 мільярдаў рублёў. І якіх-небудзь змен у найбліжэйшай будучыні нам чакаць не даводзіцца. Па апошніх даных, цэзіем-137 зараз забруджаны 21 працэнт (раней 23) усёй тэрыторыі краіны, а стронціем-90 — каля 10 працэнтаў. І, відаць, Беларусь яшчэ доўга прыйдзецца жыць сам-насам з радыяцыяй. Іншай альтэрнатывы няма, таму дзяржава ў гэтай сітуацыі робіць

усё магчымае для абароны свайго насельніцтва.

Менавіта ў гэтым напрамку і працуюць галіны ўлады. Напрыклад, на працягу апошняга часу ў Нацыянальным Сходзе Беларусі штогод адбываюцца парламенцкія слуханні, прысвечаныя пераадоленню наступстваў чарнобыльскай катастрофы. Іх мэта — прыцягнуць увагу айчыннай і замежнай грамадскасці да гэтай балючай праблемы, вызначыць найбольш перспектывныя шляхі ліквідацыі сацыяльна-псіхалагічных, эканамічных і экалагічных наступстваў аварыі на ЧАЭС.

На парламенцкіх слуханнях, што адбыліся нядаўна ў Авальнай зале Палаты прадстаўнікоў, разам з дэпутатамі і сенатарамі сітуацыю ў краіне аналізавалі прадстаўнікі ўрада і мясцовай улады, грамадскіх арганізацый, навукоўцы, медыкі, экалагі. Як адзначыў у дакладзе старшыня Камчарнобыля пры Саўеце Міністраў Уладзімір ЦАЛКО, у апошнія гады дзяржавай рэалізаваны комплекс першачарговых мерапрыемстваў па мінімізацыі наступстваў катастрофы, што дазволіла ў асноўным забяспечыць радыяцыйную бяспеку людзей. На яго думку, у пацярпелых раёнах падтрымліваецца досыць стабільнае сацыяльна-эканамічнае становішча. Праводзяцца неабходныя ахоўныя меры, што дазваляе трымаць пад кантролем якасць вырабляемай сельгаспрадукцыі. Асабліва ўвага надаецца паляпшэнню медыцынскага забеспячэння і аздараўленню насельніцтва, працуе сетка рэабілітацыйных цэнтраў для дзяцей і падлеткаў. Дарэчы, каля паўмільёна людзей маюць права на бясплатнае санаторна-курортнае лячэнне ці аздараўленне, у тым ліку больш за 400 тысяч дзяцей.

## супрацоўніцтва

## У ЛІТВУ І БЕЛАРУСЬ — ТУРЫСТАМ

Прадстаўнікі ўрадаў Літвы і Беларусі падпісалі дагавор аб супрацоўніцтве ў сферы турызму. Краіны збіраюцца актывізаваць абмяноўвацца турыстычнай статыстыкай, інфармацыяй аб мерапрыемствах, стымуляваць развіццё турызму, а таксама падтрымліваць супрацоўніцтва розных турыстычных прадпрыемстваў і асацыяцый.

Па словах віцэ-міністра гаспадаркі Гядзімінаса Мішкініса, летась Літву наведалі 640,7 тысячы жыхароў Беларусі. Аднак усяго два працэнта з іх застаюцца тут хаця б на адну ноч. Астатнія — дробныя ган-

длярны з прыгранічных раёнаў.

Падобная сітуацыя, у сваю чаргу, склалася і з наведвальнікамі з Літвы: у мінулым годзе ў Беларусі пабывалі каля 400 тысяч літоўцаў і толькі 10 працэнтаў з іх у якасці турыстаў.

Акрамя таго, для арганізацыі бясплатнага харчавання школьнікаў на забруджаных тэрыторыях у мінулым годзе было накіравана каля 42 мільярдаў рублёў, сёлета — 66 мільярдаў.

Але, безумоўна, сітуацыя на сённяшні дзень у Беларусі застаецца складанай. Таму, як адзначалі ўдзельнікі слуханняў, ва ўмовах хранічнага недахопу сродкаў для краіны вельмі важна пашыраць міжнароднае супрацоўніцтва ў гэтым накірунку. Дарэчы, толькі па лініі Камчарнобыля ў 2001 годзе дзейнічала 15 міжнародных праектаў, у выніку чаго жыхары раёнаў, што пацярпелі, атрымалі гуманітарную дапамогу на 50 мільёнаў долараў ЗША. Многія спецыялісты звярнулі ўвагу прысутных на неабходнасць удасканалвання заканадаўства па мінімізацыі наступстваў катастрофы, якое прымалася больш за 10 гадоў таму. Сёння, напрыклад, патрабуецца прыняцце новага закона аб сацыяльнай абароне грамадзян, што пацярпелі, які павінен ўлічваць новыя рэаліі часу. У ходзе дыскусіі неаднаразова гучала прапанова зноў вярнуцца да выплаты кампенсацый грамадзянам, якія жывуць у раёнах з узроўнем радыяцыйнага забруджвання цэзіем ад 1 да 5 Кю/кв.км. 3-за фінансавых складанасцей такія выплаты ў гэтым годзе былі прыпынены. Не абышлі ўвагай выступаючыя і пытанні газіфікацыі забруджаных раёнаў, своечасовага завяршэння будаўніцтва Гомельскага спецыялізаванага дыспансера і шмат іншых.

Па выніках дыскусіі Палатай прадстаўнікоў прыняты спецыяльныя рэкамендацыі, якія накіраваны выканаўчай уладзе. Як адзначалі ў гутарцы з карэспандэнтам "Голасу Радзімы" многія дэпутаты і запрошаныя, калектывнае абмеркаванне шырокага спектра чарнобыльскіх праблем дазволіць больш дакладна скаардынаваць дзейнасць дзяржаўных і грамадскіх структур па мінімізацыі наступстваў Чарнобыля.

Ларыса ЛАЗАР.

## фотафакт



## НЕБА — АДНО НА ЎСІХ

Штогадовая свята паветраплавання "Славянскае яднанне-2002" прайшло ў прыгарадзе Брэста. У ім прынялі ўдзел экіпажы ляталь-

ных апаратаў з Беларусі, Польшчы і Расіі.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

## спорт

**СПАРТЫЎНАЯ ГІМНАСТЫКА.** На чэмпіянаце Еўропы ў Патрах (Грэцыя) мужчынская зборная заваявала бронзу, саступішы толькі румынам і расіянам. У саставе каманды выступалі Аляксандр Кружылаў, Дзмітрый Каспяровіч, Аляксей Сінкевіч, Дзяснін Савяноў і Віталь Валынчук.

У асобных відах найбольш паспяхова выступілі Каспяровіч і А.Сінкевіч. У першага — золата ў апорным скачку, у другога — бронза на брусах.

**ЦЯЖКАЯ АТЛЕТЫКА.** З добрым настроем вярнулася нацыянальная зборная Беларусі па цяжкай атлетыцы з турэцкай Анталіі, дзе праходзіў чэмпіянат Еўропы.

Віталь Дзербянеў у катэгорыі да 56 кілаграмаў заваяваў золата па суме дваябор'я. Дарэчы, і ў рыўку, і ў штуршку Віталь таксама быў па-за канкурэнцыяй.

Міхаіл МАЗАКОВ.

## напярэдадні

## ШМАТГАЛОСАЕ СВЯТА Ў ГРОДНЕ

Пачатак на 1-й стар.

У межах фестывалю адбудзецца свята паэзіі, прысвечанае 120-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Мы маем намер зрабіць інтэр-конкурс юных артыстаў эстрады і гумарыстычную праграму "Смяяцца не грэх" з удзелам тэатраў гумару Гродзеншчыны, найлепшых у Беларусі.

Тэатры ў гэтым накірунку падрыхтавалі свае праграмы.

Па-новаму вырашана арганізаваць свята нацыянальных кухняў. Месціцца яно будзе на плошчы Леніна. Тут выступяць розныя мастацкія калектывы, будуць праводзіцца нацыянальныя гульні, забавы і грандыёзнае піўное шоу. Нацыянальныя кухні спачатку будуць прадстаўлены на нацыянальных падворках, а назаўтра мы збяром іх разам, каб, не зыходзячы з аднаго месца, чалавек мог пакаштаваць і грузінскі шашлык, і ўзбекскі плоў, і беларускія дранікі і параўнаць усё на смак.

Галоўнай дэяй фестывалю застануцца нацыянальныя падворкі, так добра вядомыя гродзенцам. Усіх падворкаў будзе 17, а можа і болей. Адзін мы вырашылі зрабіць інтэрнацыянальным. Сюды запрасім дагестанцаў, марыйцаў, чувашоў, туркменаў, афганцаў, грузін. Астатнія падворкі створаць дзяспары, якія зарэгістраваны ў якасці аб'яднанняў.

Беларускі падворак у гэтым годзе будзе самым вялікім. Ён складзецца з трох частак: на Саўецкай плошчы ў кірмашовым тэатры пройдуць разнастайныя дзеі, кірмашовыя забавы, выступы творчыя калектывы. У

скверы размесціцца кірмаш народных рамёстваў, дзе прымуць удзел каля 100 майстроў ткацтва, кавальства, вышыўкі, ганчарства, саломаліцтва. Тут жа на вачах у людзей яны будуць вырабляць свае тавары. Каля драмтэатра размесціцца гульнівае поле. Уся тэрыторыя распланавана такім чынам, што ўяўляе сабой вялізную кветку, а сэрцам яе будзе беларускі падворак, вакол якога, як пясчкі, згрупуюцца нацыянальныя падворкі.

На заканчэнне гродзенцаў чакае феерверк "Агні народаў свету", дзе будуць паказаны японскія, кітайскія, арабскія, індыйскія і, што асабліва цікава, беларускія піратэхнічныя дзеі.

І апошняе, чаго не было раней, — гэта рытуал "Гродна праводзіць гасцей". Нацыянальныя дэлегацыі проста ад'язджалі, а зараз мы вырашылі зрабіць вобразна-сімвалічную дзею з вынасам герба горада Гродна і цырымоніяй развітання.

Наша свята набыло ўсебеларускі статус і размах. Мажліва, з часам яно перарасце ў міжнародны фестываль, але мы не ставім сабе такой мэты, бо галоўная яго задача — даць магчымасць нацыянальным аб'яднанням Беларусі развіваць сваю творчасць, сваё мастацтва і дэманстраваць яго. Як ўсебеларускае свята, фестываль мае самы шырокія перспектывы, бо галоўны клопат для нас — наша беларуская дзяржава, у якой людзі розных нацыянальнасцей жывуць у згодзе.

Запісаў Віктар МАЦЮШЭНКА.



Л. Давідовіч нарадзілася 25 снежня 1936 года ў Гродне. У 1960 годзе, пасля заканчэння Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, была залічана ў труп тэатра імя Янкі Купалы, з якім назаўсёды звязала свой творчы і жыццёвы лёс.

Вялікі талент, працавітасць, уважлівасць да вопыту старэй-

## НЕ СТАЛА ЛІЛІ ДАВІДОВІЧ

Тэатральнае мастацтва Беларусі, грамадскасць краіны панеслі цяжкую страту. На 66-м годзе жыцця перастала біцца сэрца актрысы Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, народнай артысткі Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Лілі Давідовіч.

Шых акцёрскіх пакаленняў — рысы яскравага творчага развіцця артыстычнай асобы Лілі Давідовіч.

Гледачы 60-х захапляліся яе шчырай і непакорлівай Ганнай Чарнушкай у "Людзях на балоце" паводле І.Мележа. За выкананне ролі ў тэлевізійнай версіі гэтага твора актрыса была ўзнагароджана Дзяржаўнай прэміяй Рэспублікі Беларусь.

Вобразы, створаныя Ліліяй Міхайлаўнай у беларускім рэпертуары, вылучаліся глыбокай жыццёвай праўдай, нацыянальным каларытам: Соня, Галя, Рай ("Лявоніха на арбіце",

"Трыбунал", "Пагарэльцы" А.Макаёнка), Наталля Фадзееўна ("І змоўклі птушкі" І.Шамякіна), Тамара ("Начное дзяжурства" А.Дзялендзіка), Ганна ("Плч перапёлкі" І.Чыгырынава) і іншыя.

Л. Давідовіч на працягу апошніх гадоў ўзначальвала журы многіх тэатральных фестывалей, займалася педагагічнай і грамадскай дзейнасцю, з'яўлялася членам Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры.

нататкі Яўгена Леці

# КРАНАЛЬНАЯ І ЗНАЧНАЯ ПАДЗЕЯ

**Наўздзіў прыгожымі вясновымі днямі адбыліся Дні Кіева ў Мінску. Яны былі насычаны кранальнымі і значнымі падзеямі, якія радалі і адначасова выклікалі пытанні: як жа так стала, што два братнія славянскія народы, якія ніколі паміж сабой не ваявалі, праз тысячагоддзе жылі ў добрай згодзе, цяпер, здабыўшы сабе незалежнасць, толькі зрэдку ездзяць адзін да аднаго ў гасці?!**

бо яны — дзеці аднаго бацькі, не блізныя, але родныя дзеці.

Мастаку-прафесіяналу, выхаванцу Імператарскай акадэміі мастацтваў, акадэміку гравіюры ўдалося не толькі здабыць прызнанне славутых сучаснікаў, але і дасягнуць класічных канонаў, заглябіцца ў свет грамадскіх і нацыянальных рэалій і сваёй творчай працай паказаць новыя шляхі развіцця ўкраінскага выяўленчага мастацтва.

Калі ж прытрымлівацца храналогіі, дык з гаворкай пра выставу "Тарас Шаўчэнка — мастак" я крыху забег наперад, бо яе адкрыццё адбылося на другі дзень, а напярэдадні ў зале Дзяржаўнага музычнага тэатра праходзілі асноўныя ўрачыстасці гасцявання кіяўлян у Мінску. Напачатку выступілі кіраўнікі сталіц: Кіева — А.Амельчанка і Мінска — М.Паўлаў. Абодва гаварылі пра патрэбу збліжэння двух братніх народаў у розных абсягах жыццядзейнасці.

Гала-канцэрт пачаўся з выступлення кіеўскага тэатра фальклору "Берагіня". Як вядома, пры беларускім тэлебачанні існуе фальклорны тэатр "Госціца", выпешчаны Ларысай Сімаковіч — унікальнай асобай з тонкім разуменнем вытокаў нацыянальнага, у тым ліку, зразумела, і народнага мастацтва. І "Госціца", і "Берагіня" — выдатныя, але зусім адрозныя па стылістыцы і манеры выканання калектывы. Украінскі, у параўнанні з беларускім, больш традыцыйны, набліжаны да першавытокаў нацыянальнага мастацтва — спеваў, танцаў, музыкі, ігрышчаў-забаўлянак. Наш больш вытанчаны, алегарычна-сімвалічны, разлічаны не так на масавую аўдыторыю, як на ўспрыняцце людзей, у мастацтве глыбока дасведчаных, падрыхтаваных. Ён куды меншы па складзе ўдзельнікаў і жанрава зусім не такі разнастайны, як "Берагіня". І на першым, і на другім канцэрте "Берагіні" людзі былі ў захапленні і ад імпульсных танцаў (асабліва ўражліва ўспрымалася казацкае відовішча як сімвал ваюрскага духу, віртуознага валодання шаблямі ў руках дужых, прыгожых і спрытных целаў парубкаў, падмацаванае іх сапраўды народнымі магутнымі галасамі), і ігры музыкі (на дудачцы хлопцаў увогуле вырабляў неверагодныя рэчы). Такага прыёму, як зазначыў на заключным канцэрте вядучы, яны яшчэ не сустракалі.

Але вернемся ў дзень першы, які паказаў шырокі спектр сучаснага ўкраінскага мастацтва, і крыху паравязваем пра саму тэндэнцыю развіцця ўкраінскай культуры за апош-

няе дзесяцігоддзе, а менавіта за час існавання самастойнай украінскай дзяржавы.

Не сакрэт, што ў плане матэрыяльным проста ўкраінскі люд жыў не замужней, чым на Беларусі. Не без цяжкасцей і праблем развіваецца эканоміка, хоць апошнія пару гадоў прынеслі, прынамсі ў сельскай гаспадарцы, вельмі адчувальныя вынікі. Але дзе поспехі асабліва відавочныя, дык гэта ў абсягах нацыянальнай адукацыі і культуры.

На старонках нашага тыднёвіка, пішучы летас пра фестываль царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы на Беласточчыне, я радаваўся поспеху (Гран-пры), дасягнутаму кіеўскім мужчынскім хорам, дзякуючы не толькі выдатным галасам (тут ва ўкраінцаў традыцыйныя здабыткі і перавагі), але і самой манеры выканання — разняволенай, па-наватарску вынаходлівай і распрацоўцы сюжэта выступлення, пазбаўленай звыклага для хароў нерухомага стаяння перад слухачамі.

Ізноў радаснае адкрыццё, але цяпер ужо ў дачыненні да спевакоў опернага кштату — маладых, прыгожых, галасістых, якія жывуць у вобласце, ствараюць яго не толькі сваім цудоўным вакальным талентам, але і ўсёй артыстычнай сутнасцю, увабленай у зграбных трапятлівых руках. І яшчэ: аснову рэпертуару ўкраінскай оперы, як, бадай, і ва ўсім свеце, складаюць класічныя еўрапейскія творы. Але і замежных кампазітараў там зазвычай спяваюць у арыгінале, а калі не, то ў перакладзе на родную ўкраінскую мову.

Апрача класічных оперных і эстрадных спеваў, моладзь хораша выявіла сябе і ў танцах. "Вось бацьце, — у захапленні выгукнуў вядучы, — а вы, мабыць, і не падзравалі, што ўкраінцы могуць не толькі скакаць гапака, але і даваць фору і амерыканцам воль у такіх танцах!" І гэта прагучала як своеасаблівае прызнанне таго, што ўкраінскае мастацтва актыўна абнаўляецца, пазбаўляючыся ад звужанай зацыкленасці толькі на праявах фальклору, у якім яго досыць штучна раней трымалі. З заміраннем сэрца ўспрымалі глядачы і выступленне навучэнцаў эстрадна-цыркавога каледжа, якія сапраўды тварылі са сваімі целаўмі цуды.

Адкрыццём сталася і выступленне артыстаў, якія на новым сучасным узроўні працягваюць традыцыю славутоў юмарыстаў Штэпселя і Таранькі. І, зразумела, цёпла быў сустрацены залай «зорка» колішняй савецкай эстрады М.Гнацюк.

Як равеснік і спадарожнік нашых "Песняроў" быў прадстаўлены вядучым фальклорна-эстрадным ансамблем "Кобза".

А увогуле, як любіў казаць у такіх выпадках вялікі прыхільнік і пабрацім Украіны, класік беларускай літаратуры Уладзімір Караткевіч, усё было "прыўкрасна".

Цудоўныя ўкраінскія артысты ўдала праславілі за гэтыя два дні сваю Радзіму.

НА ЗДЫМКАХ: аўтапартрэт Т.Шаўчэнка (1840 г.); знаёмства з выставай.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

дыпкур'ер

## 24-я СЕСІЯ КАМІТЭТА ААН ПА ІНФАРМАЦЫІ Ў НЬЮ-ЙОРКУ

**У Нью-Йорку прайшла 24-я сесія Камітэта ААН па інфармацыі, у які ўваходзяць 98 дзяржаў — членаў ААН, уключаючы Беларусь.**

Работа камітэта была накіравана на аналіз распаўсюджвання актуальнай інфармацыі аб дзейнасці арганізацый сістэмы ААН у інтарэсах устойлівага развіцця, перадавога вопыту дзяржаў — членаў ААН, ліквідацыі інфармацыйна-камунікацыйнага разрыву паміж развітымі краінамі і краінамі, якія развіваюцца.

У рабоце прыняла ўдзел афіцыйная дэлегацыя Беларусі на чале з Пастаянным прадстаўніком Беларусі пры ААН Сяргеем Лінгам.

На пасяджэнні камітэта ў рамках агульнай дыскусіі прадстаўніком беларускай дэлегацыі была зроблена

заява, у якой падкрэслівалася вялікае значэнне для Беларусі супрацоўніцтва з ААН у сферы аб'ектыўнага інфармацыйнага адлюстравання працэсаў сацыяльных і эканамічных трансфармацый, што адбываюцца ў краінах з пераходнай эканомікай.

Беларускі прадстаўнік таксама падкрэсліў зацікаўленасць у супрацоўніцтве з міжнароднай службай радзівячання ААН па асвятленні дзейнасці Беларусі ў такіх галінах, як умацаванне міжнароднай бяспекі, барацьба з тэрарызмам, раззброенне, ахова навакольнага асяроддзя, працэдуры распаўсюджвання эпідэміі ВІЧ/СНД, нелегальнай міграцыі.

## БЕЛАРУСКІ ВЕРНІСАЖ У БЯЛГРАДЗЕ

**У Бялградзе ў Расійскім цэнтры навукі і культуры (Рускім доме) адкрылася выстава работ беларускіх мастакоў.**

На цырымоніі адкрыцця выступілі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Югаславіі Уладзімір Мацкевіч і старшыня Саюза мастакоў Сербіі Драгаслаў Крайскі.

Гэта першая выстава твораў беларускіх майстроў выяўленчага мастацтва за ўвесь перыяд беларуска-югаслаўскіх адносін. Экспазіцыя, прадстаўленая Фондам Беларускага саюза мастакоў, налічвае больш за 60 работ 28 майстроў графікі, жывапісу, габеленаў, інкрустацыі саломкай і скульптуры, выкананых за апошнія 40 гадоў. Сярод іх асобае месца займаюць работы старшыні Беларускага саюза мастакоў Уладзіміра Басалыгі — графічная серыя "Помнікі гісторыі і архітэктуры Беларусі", якая атрымала высокую адзнаку югаслаўскіх майстроў. У рэсперспектыўнай калекцыі прадстаўлены некалькі жанраў жывапісу: пейзажы Георгія Кісял-

ва, Сяргея Каткова, Роберта Ладарскага, Уладзіміра Тоўска, Дзмітрыя Алейніка, партрэты Яўгена Зайцава і Уладзіміра Кухарава, нацюрморты Аляксандра Коха, Валянціны Свентахоўскай, жанравыя карціны Алега Назаранкі, Анатоля Шыбнева, Васіля Ткачука. Гістарычная тэматыка прасочваецца ў станковай графіцы двух вядомых мастакоў — Міхаіла Басалыгі і Эдуарда Агуноўча. Лірычная тэма прадстаўлена ў графіцы Аляксандры Паслядовіч, Кацярыны Папалаўскай, Антаніны Лапцкай. Цікавыя акварэль Любоўі Міньковіч і пластыка маляўніка Васіля Баранова. У экспазіцыі прадстаўлена творчасць мастакоў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва — габелены Тамары Чулгавай і Таццяны Белавусавай, інкрустацыя з саломкі Уладзіміра Басалыгі, а таксама скульптура "Беларускачка" шырока вядомага аўтара Івана Міско.

## УСТАНОЎЛЕНА ДЫПАДНОСІНЫ

### 3 СЕНТ-ВІНСЕНТ І ГРЭНАДЗІНАМІ

**У Пастаянным прадстаўніцтве Беларусі пры ААН у Нью-Йорку адбылася ўрачыстая цырымонія падпісання дакументаў аб наладжванні дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Сент-Вінсент і Грэнадзінамі, адной з дзяржаў Карыбскага басейна. Тэксты сумеснага камюніке падпісалі кіраўнік беларускай місіі пры ААН Сяргей Лінг і Пастаянны прадстаўнік Сент-Вінсента і Грэнадзін пры гэтай міжнароднай арганізацыі Маргарэт Ферары.**

Абедзве краіны пацвердзілі сваю зацікаўленасць у развіцці двухбаковых адносін у палітычнай, эканамічнай, сацыяльнай і культурнай галінах і выказалі намер умацоўваць канструктыўнае ўзаемадзеянне на міжнароднай арэне ў рамках дзейнасці ў ААН і іншых міжнародных форумах.

На сённяшні дзень Беларусь устанавіла дыпламатычныя адносіны з 26

краінамі Лацінскай Амерыкі і Карыбскага басейна, з большасцю якіх ажыццяўляецца актыўнае ўзаемадзеянне ў міжнародных арганізацыях. Апошнім часам актывізаваліся міждзяржаўныя кантакты на двухбаковым узроўні. Назіраюцца станоўчыя зрухі ў сферы гандлёва-эканамічных адносін. Усё гэта — сведчанне шматвектарнасці беларускай знешняй палітыкі.

## У ВЕНЕ — АБ ЯДЗЕРНАЙ БЯСПЕЦЫ

**У Вене (Аўстрыя) у Міжнародным агенцтве па атамнай энергіі (МАГАТЭ) прайшла другая аглядная нарада па Канвенцыі аб ядзернай бяспецы.**

У рабоце нарады прыняла ўдзел дэлегацыя Беларусі на чале з кіраўніком Дэпартамента па нагляду за бяспечным вядзеннем работ у прамысловасці і атамнай энергетыцы пры Міністэрстве па надзвычайных сітуацыях Іванам Клімчынскім.

Мэта нарады, якая праводзіцца раз у тры гады, — прадстаўленне дзяржавамі, якія ратыфікавалі канвенцыю,

дакладаў аб ходзе рэалізацыі палажэнняў гэтага дакумента, што рэгламентуюць прымяненне міжнародных стандартаў для забеспячэння ядзернай бяспекі на нацыянальным узроўні. Беларуская дэлегацыя таксама мае намер праінфармаваць удзельнікаў нарады аб мерах, якія прымае Беларусь для захавання ядзернай бяспекі.

## НА КУБЕ АДЗНАЧЫЛІ 10 ГАДОЎ УСТАНАЎЛЕННЯ ДЫПАДНОСІН З БЕЛАРУССІЮ

**У Гаване адбыўся ўрачысты вечар з нагоды 10-годдзя ўстанавлення дыпламатычных адносін паміж Беларуссю і Кубай. Вечар быў арганізаваны Пасольствам Беларусі ў Рэспубліцы Куба сумесна з Кубінскім інстытутам дружбы народаў.**

На прыёме прысутнічалі прадстаўнікі Міністэрства замежных інвестыцый і эканамічнага супрацоўніцтва Кубы, міністэрстваў замежных спраў, знешняга гандлю, аховы здароўя, культуры, а таксама кубінскія спецыялісты, якія атрымалі вышэйшую адукацыю ў Беларусі.

У канцэртнай праграме вечара

прынялі ўдзел прадстаўнікі беларускай дыяспары на Кубе і кубінскія артысты.

У Кубінскім інстытуце дружбы народаў была прадстаўлена экспазіцыя прэзентацыйных матэрыялаў і вырабаў беларускіх мастацкіх промыслаў.

Прэс-служба МЗС.



Хочацца спадзявацца, такая неадарэчнасць нарэшце будзе выпраўлена. Кажу пра гэта на падставе не проста добрых пажаданняў, а вынікаў афіцыйных сустрэч мэра Кіева спадара Амельчанкі з беларускімі ўладамі на самым высокім узроўні. Заклучана афіцыйнае пагадненне ў абсягах эканомікі і культуры паміж сталічнымі гарадамі — Мінскам і Кіевам. Наперадзе — Дні Мінска ў Кіеве. Дні ж Кіева паказалі, што паміж нашымі народамі не існуе так званая моўнага бар'ера, а людзям якраз і цікава тое, што называецца самабытнасцю.

Дні Кіева ў Мінску пачаліся афіцыйным адкрыццём помніка вялікаму Кабзару, што застыў у скверы побач з будынкам украінскага пасольства ў сваім вечным роздуме пра лёс любой нэчкі-Украіны. Выраз афіцыйнае я тут ужыў не выпадкова, бо цікава вырашаны вобраз Тараса Шаўчэнка мінчане мелі нагоду бачыць ужо некалькі месяцаў загадзя. А вось з мастацкай творчасцю найслыннага сына сваёй Бацькаўшчыны яны пазнаёмліліся ўпершыню. За выключэннем хіба што адзінак, якім давялося пабыць у Нацыянальным музеі Тараса Шаўчэнка ў Кіеве, дзе такая выстава ў пастаяннай экспазіцыі. Уражанне незвычайнае! Нават не ведаю, ці ёсць у свеце яшчэ адзін пісьменнік, класік сярод класікаў, які б здолеў і ў мастацкай творчасці выявіць сябе так высокапрафесійна. Пра гэта сцісла і дакладна сказаў у прадмове да выставы Уладзімір Яцюк.

Сярод больш чым паўтысячы твораў мастака — партрэты, жанравыя кампазіцыі, краявіды, малюнкi на біблейскія, гістарычныя, літаратурныя сюжэты, кніжныя ілюстрацыі.

Майстра заўсёды прываблівала сваім дэмакратызмам гравіраванне на медзі. Менавіта ў афортах яшчэ ў Імператарскай акадэміі мастацтваў Шаўчэнка пачаў серыю "Малюнкi Украіна", што мелася стаць своеасаблівай мастацкай энцыклапедыяй гісторыі, народных звычаяў, шчодрасці і хараства роднага краю. За выключэння поспехі і наватарства ў тэхніцы афорта Рада акадэміі ў 1860 годзе ўшанавала мастака званнем акадэміка, а ў мастацкіх колах Пецярбурга яго пачалі называць "расійскім Рэмбрантам".

Сусветная слава паэта надоўга зацімліла славу вялікага мастака. Слова выяўлялася больш дзейсным. Каб лепш асягнуць феномен Шаўчэнка, варта разглядаць яго паэтычныя і жывапісныя творы ў параўнанні, ўлічваючы своеасаблівасць тварэння славесных і мастацкіх вобразаў і ўспрыняцця іх чытачамі і глядачамі. Аднак нельга іх супрацьпастаўляць,



## АРАТАМУ

Янка КУПАЛА

Ну, годзе ўжо спаці! глянь: светла ўжо ў хаце,  
Вясна заглядае ў акно;  
Ўжо птушка свяргоча, ўжо лісцік шапоча,  
Цябе шнур чакае даўно.

Хай сошка крывая, кабылка худая  
І ты сам, крывы і худы,  
Пацягнуцца ў поле, на тое прыволле,  
На тых прадзедаў сляды.

Ты — пан, ты — багаты, ты — сіла, араты!  
Ты ў крыўду не даўся б другім.  
Знай, шмат каму трэба з тваёй працы хлеба,  
Дый сам ты галодзен зусім...

Дык выпрамяся ж трошку, дый жыва за сошку,  
Ды ў поле — к вялікай арбе!  
Бач, можа і долю ў няўродлівым полі  
Ты вырараш, братка, сабе...

Хай злыдні над намі скрыгочуць зубамі —  
Любі сваю ніву, свой край  
І, колькі ёсць сілы, да самай магілы  
Ары, барануй, засявай!..  
1908 г.



Малюнак Міхала БАСАЛЫГІ.

## “СЫМОН-МУЗЫКА” — ЖАМЧУЖЫНА БЕЛАРУСКАЙ ПАЭЗІІ

Сэрца якога беларуса не краналі пранікнёныя радкі Якуба Коласа з паэмы “Сымон-музыка”? Шмат разоў чытай іх і я, а нядаўна зноў перачытай — і цяпер глыбей у свае семдзесят гадоў асэнсавай, успрыняй іх значнасць, патрыятызм, бязмежную любоў народнага песняра да сваёй зямлі.

Тысячагадовая даўніна навеяла  
пазту роздум пра свой край, пра яго  
мінулае.

Гэй, адвечныя курганы,  
Сведкі прошласці глухой!  
Кім вы тут панасыпаны?  
Чыёй воляю-рукой  
Вы раскіданы па полі,  
Даўных спраў вартаўнікі?  
Эх, не скажаце ніколі,  
Што казалі вам вякі!  
Вы пуніаю народнай  
Бежыце ў далечыню,  
У бок Віліі цароўнай  
І пад светлую Дзвіну.

Роздум пра гісторыю народа, пра  
яго лёс чуюцца ў гэтых шчырых сло-  
вах. А таксама разгаі аб сучасным  
для пазта жыцці — складаным, ня-  
лёгкім, у многім трагічным.

Край мой родны! Дзе ж у свеце  
Край другі такі знайсці,  
Дзе б магла так,  
поруч з смеццем,  
Гожаць пышная ўзрасці?  
Дзе бы вобруку з галечай  
Расквітнеў багацтваў цуд  
І дзе б з долі чалавечай  
Насмяліся, як тут?

Мне здаецца, што ў гэтых рад-  
ках Якуб Колас выказаў сутнасць,  
сэнс свайго твора. Сымонка, та-  
ленавіты хлопчык, чыя гожаць  
узрасла поруч з смеццем, — га-  
лоўны герой паэмы. Але ёсць і  
яшчэ адзін галоўны герой — па-  
лац Радзівілаў у Нясвіжы, дзе  
“вобруку з галечай расквітнеў ба-  
гацтва цуд”. Вакол гэтых дзвюх  
персон і разгортваюцца асноўныя  
падзеі твора.

Сымонку, таленавітага, чулага хлоп-  
чыка, бясконца падпільноўваюць не-

прыемнасці, беды, гора. Воўк зарэзаў  
авечка, якіх ён пасвіў, за гэта раззлава-  
ны бацька, думаючы, што сын усё ж  
вернецца, прагнаў яго з хаты. Але гор-  
ды Сымонка не вярнуўся. Са скрыпкай,  
якую падарыў яму дзед-пастух, з кім  
пасвіў статак, хлопец рынуўся ў белы  
нязведаны свет. Памёр дзед — і жыццё  
павярнулася да хлопчыка іншым,  
змрочным бокам.

Смерць, жыццё... Дзіўна  
ўсё гэта!

Смуткавай хлапчук на дзеду  
І з ім бачыўся... у сне.

Не выпадкова сніўся яму дзед. З  
ім Сымонка пазнаў шмат шчаслівых  
хвілін. Колькі яны паразважалі, пе-  
радумалі, памарылі.

У карчмара людзі аказаліся зла-  
слівыя. І карчмар, і яго жонка, дачка,  
слуга думалі толькі пра сваю выга-  
ду. А Сымонка жыў прыродай, зям-  
ным характвом, музыкай. Не змог ён  
служыць у прагнага карчмара,  
іграць, выліваць свае думы, душу  
п'яным мужыкам — таму пры пер-  
шым выпадку ўцёк ад яго. Апынуўся  
таленавіты падлетак у княжацкім  
замку. (Той замак я добра ведаю:  
жыў у Нясвіжы, працуючы ўласным  
карэспандэнтам абласной газеты  
“Мінская праўда” больш як адзіна-  
ццаць гадоў. Неаднойчы, ходзячы па  
сцэжках Сымонкі, згадаў яго нялёг-  
кае жыццё). Набраўся там хлопец  
пакутаў. Але былі ў яго і светлыя дні,  
засталіся дарагія ўспаміны. Асабліва  
пра дзеда Данілу, вартаўніка парку,  
які жыў у невяліччай старошчы. Сён-  
ня яе няма: спаракнела.

Аднойчы мудры Даніла павёў Сы-  
монку паказаць парк.

Цёмна ў парку і нейк пушта,  
Дрэвы жудасна маўчаць,  
А пад імі густа-густа  
Цені чорныя ляжаць...  
І чым далей, больш глушэ  
Гэты цёмны парк стары,  
Тут сапраўдным лесам ве, —  
Страшна ў цёмным гушчары.  
Зварачае дзед з дарожкі.  
Мрок гусцей над імі звіс.  
Месяц тоненькія рожкі  
Чуць скасіў, схіліў наніз.  
У лагчыне перад імі  
Сталю возера блішчыць.  
Дзесь за вербаі старымі  
У траве бугай бубніць.

Усе апісанні Нясвіжа ў паэме, лічы,  
дакументальныя. Колас вучыўся ў гэтым  
горадзе ў настаўніцкай семінарыі. Свае  
ўражанні выказаў развагамі Сымонкі.

Страшны замак, цяжкі, грозны,  
Пара вежай, як адна,  
А навокал роў глыбозны,  
І не згледзіш яго дна.  
Колькі ж трэба было працы,  
Каб тут вырасла гара?  
Хто дбаў князю на палац?  
Хто нанёс яму дабра?  
...Чые рукі з мазалямі  
Тут зняслі свае дары?  
Потам, кроў і слязамі  
Сцэмантованы муры!  
Колькі роскашы — страхоце!  
А нашто яна? Каму?  
На сваё зірнуў лахмоце, —  
Чаму стала так? Чаму?  
І ўстае ў душы пытанне:  
“А дзе ж тая праўда тут?”  
Ім — усё, а нам — нічога,  
Адным жыць ды панаваць.  
А другім — адна дарога:  
Сваё жыццё марнаваць!..

Паэма, лірычная, поўная роздуму  
пра лёс людзей, пра жыццё, насы-  
чанае крыўдамі, несправядлівасцю,  
карыстаецца нязменнай папуляр-  
насцю ў беларусаў і сёння. У кніжных  
магазінах яна не залежваецца.

Мікола ДЗЕЛЯНКОЎСкі.

Пастановай Савета Міністраў БССР ад 21.12.1957 года № 751 была ўпершыню заснавана Літаратурная прэмія імя Янкі Купалы — за лепшыя творы паэзіі і драматургіі. Умэтах далейшага развіцця літаратуры і мастацтва Пастановай Савета Міністраў БССР ад 18.11.1965 года № 540 была ўстаноўлена Дзяржаўная прэмія БССР імя Янкі Купалы — за творы паэзіі і драматургіі з прысваеннем звання — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР і ўручэннем ганаровага знака, дыплама і пасведчання.

## ЛАЎРЭАТЫ ПРЭМІІ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

**Максім ТАНК:**  
зборнік вершаў “След бліскаві-  
цы” (1959);

зборнік вершаў “Мой хлеб на-  
дзённы” (1966).

Ты вечна будзеш сярод нас...  
...Паходняй, што сваім

праменнем  
Паможа ў будучыню шлях

Прабач наступным

пакаленням.  
Максім ТАНК.

**Кандрат КРАПІВА:**  
камедыя “Брама неўміручасці”  
(1974).

**Янка СІПАКОЎ:**  
кніга паэзіі “Веча славянскіх ба-  
лад” (1976).

**Рыгор БАРАДУЛІН:**  
зборнік вершаў “Рум” і кніга пе-  
ракладаў выбранай лірыкі  
Ф.Гарсія Лоркі “Блакiтны зван  
Гранады” (1976).

**Ніл ГІЛЕВІЧ:**  
кніга паэзіі “У добрай згодзе” і  
перакладчыцкая дзейнасць  
(1980).

Ніхто не прымаў так блізка  
да сэрца лёс свайго краю, род-  
най мовы і культуры, як Купа-  
ла, і ніхто так гарача, так  
адкрыта і бястрашна, як ён,  
не выступаў у іх абарону.  
Ніл ГІЛЕВІЧ.

**Генадзь БУРАЎКІН:**  
кніга вершаў “Варта вернасці”  
(1980).

**Васіль ЗУЁНАК:**  
паэма “Маўчанне травы” (1982).  
Аб адным, Божа мой,

Малю —  
Дай апору ў сусветнай гонцы!  
Беларускаму плугу —

Зямлю

І Купалавай хаце —  
Сонца!  
Васіль ЗУЁНАК.

**Язэп СЕМЯЖОН:**  
пераклад паэмы М.Гусоўскага  
“Песня пра зубра” (1982).

**Данута БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА:**  
зборнік вершаў “Дзе ходзяць  
басанож” (1984).

Вучуся шчырасці ў Купалы...  
Данута БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА.

**Пятрусь МАКАЛЬ:**  
кніга паэзіі “Смак яблыка”  
(1984).

Душы абудзіць паснулыя,  
Бунтарнага слова

бястрашша.

Купала — не толькі мінулае,  
Купала — наступнае наша.

Пятрусь МАКАЛЬ.

**Яўгенія ЯНІШЧЫЦ:**  
кніга лірыкі “Пара любові і  
жалю” (1986).

На паверцы стаім,  
на праверцы

Распяляючы камені і лёд,  
І прасвечваючы нашыя сэрцы

Каліноўскі. Купала. Народ.

Яўгенія ЯНІШЧЫЦ.

**Міхась СТРАЛЬЦОЎ:**  
кніга вершаў “Мой свеце ясны”  
(1988).

**Алесь РАЗАНАЎ:**  
кніга паэзіі “Вастрыё стралы”  
(1990).

Беларусь паўставала з яго сной  
аб Беларусі, аднак у недаснён-  
най, а таму недаспраўджанай  
Беларусі ён апынаўся вязнем.  
Алесь РАЗАНАЎ.

Заканчэнне будзе.



Фотаграфія Аўгена КАЗЮП.

# БОЖЫ АБРАНЕЦ ЗАБРАНАГА КРАЮ



*У гэтым допісе нашу ўвагу прыцягнула малавядомая асоба Фларыяна Даноўскага 1825(34) – 1902(03) гадоў. Пакручастыя пучавіны яго жыцця так збыталі факты і паданні, рэчаіснасць з легендамі, што зараз амаль немагчыма адно адрозніць ад аднаго, нават дакладна вызначыць гады яго жыцця. Але паспрабуем. Калі ж прыслухацца да гісторыкаў, дык імі звычайна, выбіраючы паміж напісаным у кнізе ці на помніку, аддаецца перавага другому, тым больш, калі там пазначана яшчэ і дакладная дата. З гэтага вынікае, што роўна 100 гадоў таму, 6 сакавіка 1902 года, спакутаванае цела былога паўстанца і царскага паліткатаржаніна адышло ў нябыт.*

Хто ён, гэты няпросты, загадкавы і таямнічы шараговы змагар за годную і незалежную будучыню Бацькаўшчыны?

Напачатку варта зазначыць, што поўнага і вычэрпнага матэрыялу пра гэтую асобу тут даць немагчыма, але засяродзіцца на стварэнні пэўнага цэласнага ўяўлення можна. Раней з гэтай тэмай неаднаразова выступаў у друку вядомы на Мядзельшчыне даследчык-краязнаўца з вёскі Камарова Яська Драўніцкі. Было зроблена даследаванне па польскамоўных крыніцах і вядомым гісторыкам Язэпам Янушкевічам.

Нарэшце неабходна высветліць дату нараджэння Фларыяна Даноўскага. Логіка фактаў прымушае даць веру таму, што нарадзіўся ён у 1825 годзе, а не ў 1834-м, як пазначана на помніку, усталяваным на цвінтах ля вёскі Каралінова паўторна, ужо праз 30–35 гадоў пасля пахавання. За гэты час немагчыма яму, выхадцу з правінцыйнай Панявежы, да 1848 года атрымаць пачатковую адукацыю, трапіць у стольную Вільню ва ўніверсітэт, атрымаць там пэўную адукацыю і стаць актыўным сябрам тайнай арганізацыі "Братні

звяз літоўскай моладзі", што існаваў у 1846–1849 гадах на Літве (Беларусі) і Жамойці (Літве). Тым больш і яго бліжэйшыя сябры-паплечнікі, браты Францішак і Аляксандр Далеўскія, былі заснавальнікамі гэтага "звязу" і нарадзіліся, адпаведна, у 1825, 1827 гадах.

Як і шмат іншых мужных сяброў гэтай арганізацыі, у 1849 годзе Фларыян Даноўскі быў арыштаваны. Суровае следства вайсковага суда, якое цягнулася да 19 лістапада 1850 года, скончылася выракам на канфірмацыю. Згодна з ёю, напачатку была прызначана лютая экзекуцыя (пакаранне шпіцрутэнамі), якая была здзейснена на панадворку вайсковага арсенала, на Антокалі. Потым быў высланы этапам на 10 гадоў у самыя катаржныя капальні Сібіры. Там у жудасных умовах існавання і працы ў Нерчынскіх рудніках, прыкаваны да тачкі, мусіў трымаць да караначыйнага маніфеста 1856 года. Пасля да 1858 года знаходзіўся ў Табоўску. Калі вярнуўся на радзіму, то да 1862 года пражываў у маёнтку Шаты Вількамірскага павета.

Чарговы арышт для Фларыяна не быў нечаканы, і ён, як і раней, годна вытрымаў усё, што за гэтым мусіла адбыцца. Два гады следства з выкарыстаннем розных "гуманых" мета-

даў так нічога і не далі. Таму царскія чыноўнікі былі вымушаны асудзіць Ф.Даноўскага на выгнанне з радзімы і як мага далей. Гэты вырак быў аб'яўлены 26 верасня 1866 года, пасля якога ён "развітаўся" з Дамініканскай вязніцай. Давялося зноў ступаць да болю знаёмых прыстанкаў аж да Іркуцка, пад нявольніцкі бразгат кайданоў ды ляянку канваіраў.

Пэўна і на самай справе ён нарадзіўся "ў кашулі" ці Божая літасць да яго была найвялікшай, бо і гэтае выгнанне ў Сібір было з годнасцю адужана. Згодна з новай амністыяй, як і колішняй, у 1874 годзе, спакутаваны, ён вяртаецца на радзіму.

З вялікай пашанай і сардэчнай прыязнасцю яго сустракаюць ранейшыя сябры і паплечнікі, якім выпала жыць. Тут, у маёнтку Каралінова Свяцянскага павета (зараз Пастаўскі раён), нашчадкамі старадаўняга роду Ромэраў — Альфрэдам—Ізідорам (1832—1897) і яго ветлівай жонкай Вандай (1853—1944) з роду Сілістроўскіх — была аказана Фларыяну асабліва ласка. І да канца жыцця гэтыя мясціны сталі яго апошнім прытулкам.

Рэшткі сіл і таленты, якімі ён шчодро быў надзелены, горача і пабацькоўску рупліва перадаваліся тутэйшаму люду "забранага краю".

Жыхары гэтых мясцін былі яму ўзаемна ўдзячнымі. Іх добрыя пачуцці захаваліся ў народнай памяці да сённяшняга часу, праз чатыры ці пяць пакаленняў!

Развітаўся Ф.Даноўскі з гэтым светам, не пакінуўшы аб сабе нічога матэрыяльнага. Ні тоўстых фаліантаў, ні родных сыноў ці дачок, ні іншых скарбаў, якія б можна было памацаць ці пабачыць ці хоць неяк адчуць, — ніякага тэстамента. Але яго сціплай магілка і раней не зарастала пустазеллем. На вялікія святы — Дзяды, Радаўніцу і іншыя — хтосьці руплівай рукой, як родны, даглядаў, клапаціўся і аб ім. Раслі кветкі, і ставіліся свечкі, а значыць, і маліліся за яго асмяглую ды збалелую душу. Варта зазначыць, што і пахаваны ён па старадаўнім звычаі, які быў у традыцыі паўстанцаў часоў Кастуся Каліноўскага — па-ўніяцку, г.зн. па ўсходнекаталіцку.

Летась група сяброў, неаб'якавых да нашай спадчыны, прыняла рашэнне годна, як дазваляюць нашы сціплыя магчымасці, у сувязі з гадавінай ушанаваць гэтае святае захаванне. Так, каб і воку было прывабна, і душы ўтульна, ды й перад суседзям ганарлівым не сорамна. Спакваля выкрышталаваўся праект, які ашчадзіў і стары помнік. Неадкладна была распачата пачэсная праца. Ужо шмат людзей у гэтай справе прыняло ўдзел, і шмат ладнага зроблена, але наперадзе яшчэ не менш.

Пільная просьба да ўсіх, хто з цікавасцю пазнаёміўся з гэтым беглым аповедам ды

мае што дадаць ці аказаць якую, у тым ліку і матэрыяльную, дапамогу на дабудову помніка, звяртайцеся на адрас: 220136, г.Мінск, вул.Адзінцова, д. 36, к. 1, кв. 143, тэл. 257-93-11. Урэшце апошняя просьба: які тэкст у якасці эпітафіі і ў якой транскрыпцыі, прыкладна ў чатыры радкі, што будзе выгравіраваны на граніце, вы маглі б прапанаваць? Калі гэта будуць словы якога аўтара, то пазначце яго імя і прозвішча. Усім, хто раней далучыўся да пабудовы гэтага помніка, даслаўшы сваю дапамогу, ўзаемна выказваецца глыбокая ўдзячнасць.

У заключэнне, мусіць, не грэх будзе прыгадаць, што гонар і слава нашых волатаў духу будуць толькі тады вешчыя, калі і мы самі, усвядоміўшы гэта хоць крыху, штодня чымсьці парупімся аб іх.

Алесь ЦЫРКУНОЎ, мастак.



## каляндар-2002: май

**15 мая спайнілася 80 год Пятру ВАСІЛЕУСКАМУ (нарадзіўся ў в.Сямёнаўка Клімавіцкага раёна), пісьменніку-драматургу, кінарэжысёру, сцэнарысту.**

У 1953 годзе ён скончыў Усеаюзны дзяржаўны інстытут кінамаграфіі. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1945–1946 гадах працаваў у рэдакцыі газеты "Сталинская молодежь". Пасля заканчэння вучобы працаваў на кінастудыі "Беларусьфільм". Друкуецца з 1942 года. Піша на беларускай і рускай мовах. Аўтар дакументальнай аповесці "Новы дзень" (1956), аповесці "Першапутак" (1958), п'ес "Тод дзевяцісот семнаццаць", "Чалавек вярнуўся", "Любоў, Надзея, Вера...". Рэжысёр фільмаў "Палеская легенда" (1957, разам з М.Фігуроўскім), "Рагаты бастыён" (1965) і іншых.

**20 мая спайнілася 100 год з дня нараджэння Язэпа ПУШЧЫ (сапраўднае імя Пляшчынскі Іосіф Паўлавіч; нарадзіўся ў в.Каралішчавічы Мінскага раёна; памёр 14 верасня 1964), паэта, крытыка, перакладчыка.**

У 1929 годзе скончыў Ленінградскі ўніверсітэт. Працаваў настаўнікам (1921–1926), у інбелкульце (1926), Беларускам дзяржаўным выдавецтве (1929–1930), на Урале, у Анапе, Уладзімірскай вобласці (1931–1958). З 1958 года жыве ў Мінску. Я.Пушча быў адным з заснавальнікаў літаратурных аб'яднанняў "Маладняк" і "Узвышша". Друкаваўся з 1922 года. Аўтар зборнікаў "Раніца рыкае", "Vita", "Дні вясны", "Песні на руінах", паэмы "Крываваы плакат". Паэзія Пушчы светлая па строі, мажорная па гучанні, аптымістычная па мэтанакіраванасці.

Ларыса Карачун.

## нататкі даследчыка

# БЕЛАРУСКА-БАЛЦКІЯ ЭТНІЧНЫЯ СТЭРАТЫПЫ

**На пачатку 90-х гадоў мінулага стагоддзя ў друку з'явіўся шэраг публікацый, у якіх сцвярджалася, што ў беларускім фальклоры, у прыказках і прымаўках, фактычна адсутнічаюць творы, прысвечаныя нашым суседзям — літоўцам.**

А між тым кантакты паміж беларусамі і літоўцамі былі даволі трывалымі і шырокімі. Пра гэта сведчыць і паэтычная творчасць літоўцаў, дзе пэўная колькасць вусных народных выразаў тычыцца беларусаў. Можна думаць, і наш народ, у сваю чаргу, прысвяціў не менш прыказак і прымавак сваім паўночным суседзям. Аднак народная памяць беларусаў захавала іх менш. Мяркую, шэраг выразаў, у якіх адлюстروўваўся вобраз літоўца (ці прадстаўніка іншага балцкага этнасу), проста не дайшоў да XIX стагоддзя і таму не быў зафіксаваны збіральнікамі фальклору.

Як вядома, продкі сучасных літоўцаў называлі нашых продкаў у мінулыя стагоддзі гудамі, крывічамі, русінамі і, як паказвае шэраг фактаў, ліцвінамі. З гэтага вынікае, што шэраг літоўскіх вуснапаэтычных твораў, у якіх згадваюцца гуды, хутчэй за ўсё, тычыцца беларусаў.

Да беларусаў адносіцца і наступная прымаўка, запісаная ў Марыямпольскім павеце: "Dewini Guday wienu ozi riauina" ("Дзевяць гудаў аднаго казла рэжучь"), якая перадае дабрадушныя кепікі з некаторых якасцей і рыс характару суседзяў.

Тут можна падаць яшчэ адзін твор: "Draugauja, kaip Gudus su košeliu" ("Сябруе, як гуд (беларус. — А.Л.) з кашальком"), у якім прыкметна такая рыса характару суседняга з літоўцамі народа, як ашчаднасць, а то можа і скупасць.

І апошняе выказанне: "Tai kad valgo — gudiška mėnesi" ("Есці цэлы гудаўскі (беларускі. — А.Л.) месяц" (г.зн. вельмі доўга) магло адносіцца, на нашу думку, не толькі да беларусаў, але да ўсіх усходніх славян. Сярод жыхароў Рэчы Паспалітай, у тым ліку беларусаў, былі распаўсюджаны такія выразы: "Рускі месяц", "Пачакай рускі месяц", польскае — "Poramiętasz guski miesiącu!" (г.зн. доўга памятаць будзеш!).

Такім чынам, у літоўскім фальклоры захавалася толькі некалькі выразаў пра беларусаў. А ці мае наш народ творы, прысвечаныя, калі не літоўцам, то хоць бы іншым балцкім этнасам? Так, мае, але іх таксама няшмат.

У XIX стагоддзі на Беларусі была распаўсюджана прымаўка: "Ліцвін як лін, яцвеж як еж, палавец — акунец", па якой можна меркаваць аб характары этнасаў, што ў ёй згадваюцца.

Беларускі гісторык М.Ерма-

ловіч выказаў думку, што старажытная, летапісная Літва XI–XIII стагоддзяў знаходзілася не на тэрыторыі ўсходняй часткі сучаснай Літвы, а на тэрыторыі Верхняга Панямоння, г.зн. паміж Мінскам і Наваградкам з усходу на захад і паміж Маладзечнам і Слонімам з поўначы на поўдзень. Менавіта прымаўка: "Ліцвін як лін, яцвеж як еж, палавец — акунец" можа ў пэўнай ступені пацвердзіць канцэпцыю М.Ермаловіча аб месцазнаходжанні старажытнай Літвы, бо на захад і поўнач ад Наваградка і Слоніма пражывалі яцвягі, на паўднёвы захад — полаўцы (частка тэрыторыі сучаснай Берасцейшчыны). Звычайна падобныя выразы ўтвараюцца на стыку этнасаў. Можна прыкладна вызначыць і час утварэння прымаўкі — канец XII — пачатак XIII стагоддзяў, бо менавіта тады галіцкія князі сямлілі полаўцаў для нападаў на гарады так званай Чорнай Русі.

Не толькі суседнія народы (а таксама палешукі брэсцка-пінскага Палесся) называлі жыхароў заходняй часткі Беларусі ліцвінамі, але нават беларускае непалескае (або жыхары ліцвінска-палескага памежжа) насельніцтва, якое пражывала на ўсходзе, паўднёвым захадзе і захадзе ад басейнаў рэк верхняга Нёмана і Шчары. Гэта бачна на фальклорных матэрыялах: "Літвін Божы!" — "Ты сам Божы". — "Ну чортаў". — "Хоць чортаў, алі ня

твой", "Літвін чэрвоны, як батвін", "Нішчасліва Літва, што за дзеўку бітва, а шчасліва Подляшэ, шчо ўзяў, то нашэ" (Пружанскі павет), "Ліцвінкі спрадаюць бацвінкі" (Сакольскі павет).

Суседзімі ліцвінаў у старажытнасці (XI–XIII стагоддзі) былі яцвягі, якія вызначаліся мужнасцю і адвагай. Сярод балцкіх этнасаў гэтае племя было і найбольш развітым у сацыяльна-эканамічных адносінах, і найбольш заможным. На землі яцвягаў нярэдка рабілі набегі паўднёварускія і мазавецкія князі. Яцвягі плацілі ім той жа манетай. Славянскае насельніцтва Падляшша звязвала з іменем яцвяга паняцці драпежніка, рабаўніка, разбойніка. Не выпадкова ў беларусаў аж да XIX стагоддзя захавалася выраз: "Выгляда, як ядвінга", г.зн. глядзіць з-за вугла, як разбойнік.

Нарэшце, апошні выраз "на Жмуйдзі і куры людзі" можа сведчыць, што наш народ меў свой, своеасаблівы погляд на гэту суседнюю зямлю — Жамойць.

Такім чынам, вуснапаэтычныя выразы літоўцаў пра беларусаў, з аднаго боку, і аналагічныя творы беларусаў пра літоўцаў (або тыя ці іншыя старажытныя балцкія этнасы), з другога, нягледзячы на іх невялікую колькасць, даюць падставу гаварыць пра цесныя ўзаемныя кантакты паміж імі, бесперапынную цікавасць народаў адзін да аднаго, сведчаць пра іх прыроджаную назіральнасць, уражлівасць, развітое пачуццё гумару.

Анатоль ЛІТВИНОВІЧ.

зваротная сувязь

ПОЛЬШЧА

ХАЧУ РАСКАЗАЦЬ ПРА БЕЛАСТОЧЧЫНУ...

У апошні час трапіла мне ў рукі некалькі нумароў (за 2001 і 2002 гады) вашай газеты "Голас Радзімы", якія прачытаў з вялікай цікавасцю.

Я настаўнік беларускай мовы і літаратуры ў Бельску-Падляскім на Беластоцчыне. Нядаўна скончыў філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў Мінску. Ваша газета вельмі мне спадабалася, а найбольш — рубрыка "Зваротная сувязь", дзе можна прачытаць водгукі беларусаў замежжа. У артыкулах пра Беларусь найбольш зацікавілі абмеркаванне адносін дзяржавы і беларускай дыяспары, інтэрв'ю са Станіславам Буко і шмат іншага. Праблемы, якія закранаюцца ў тыднёвіку, мне блізкія, таму хацеў бы супрацоўнічаць з вамі. На жаль, вельмі скупыя звесткі пра "Голас Радзімы" я маю толькі ад спадарыні Тамары Русачык — метадыста беларускай мовы. Маю вопыт супрацоўніцтва з беларускамоўнымі выданнямі "Ніва", "Тайнаўская панарама" ў нас на Беластоцчыне і хачу пісаць артыкулы ў вашу газету, бо лічу яе вельмі цікавай і карыснай для вялікай колькасці беларусаў за межамі Радзімы.

Таму звяртаюся з просьбай да рэдакцыі "Голасу Радзімы" дапамагчы высветліць, якія падзеі з Беластоцчыны, беларускіх школ і культурнага жыцця рэгіёна вас цікавяць і ці магу ў гэтым дапамагчы. З павагай Андрэй МАРОЗ. АД РЭДАКЦЫІ. Будзем рады супрацоўніцтва з новым аўтарам з Польшчы. Мы робім агульную беларускую газету, і таму нас цікавіць усё, што адбываецца ў беларускіх асяродках у свеце, як захоўваецца і развіваецца беларуская адметнасць, як найлепшым чынам адладзіць адносіны Беларусі з дыяспарай і г.д. Да выкладчыкаў беларускіх школ асабліва інтарэс, хацелася б аб'яднаць іх намаганні з дапамогай "Клуба беларускіх школ", расказаць на старонках газеты аб знаходках выкладчыкаў дзяржаўных, прыватных і нядзельных вучэльняў. Чакаем допісаў.

ракурс

Сяргей ПАНІЗЬНІК ФІГУРА!

Вячкі ЦЕЛЕШУ — мастаку, кіраўніку рыжскай студыі "Вясёлка".

Мы з Латвіяй даўно ў сваяцтве. Князь Вячка з Кокнэсэ — радня. З ім Вячка Целеш: у мастацтве латышызуецца штодня. Ён мае гонар! І каханак не піша дрогкіх, у расе, — ды ў Рызе нарадзіў "Сьвітанак", Сцяг беларускасці нясе. Час незалежных землятрусаў уздыбіў Латвіі тугу. Да Вячкі сотні беларусаў ў майстэрні адбылі чаргу: увекавечыў у гравюру, партрэт, экслібрыс ці пейзаж... Дэ-факто, а пазней дэ-юрэ на фоне Балтыі — фігурай! — паўстаў зямляк і сабрыс наш. Кажу я Вячку: "Дбайна сцелеш ты пад "Вясёлкай" свой абрус. Дваішся мне, нібыта туз: у профіль з-пад Гародні Целеш — з анфаса рыжскі беларус".

гасцёўня

З БЕЛАРУССЮ ПАЗНАЁМІЎ ВАСІЛЬ БЫКАЎ

У нашу рэдакцыю завітала маладая французжанка Эва САРЭН, якая ў якасці перакладчыцы прыехала ў Мінск з юнымі гандбалістамі на спаборніцтвы. Яна студэнтка Парыжскага інстытута ўсходніх моў і культур. Вывучае рускую мову і літаратуру, а цяпер яшчэ захапілася і беларускай. У Мінску ўжо трэці раз, бо ёй хочацца як мага больш даведацца пра нашу культуру, пра людзей. Эва добра, амаль без акцэнта, гаворыць па-руску і разумее беларускую мову, якую, дарэчы, пачала вывучаць самастойна.

— Эва, чаму і калі зацікавіла вас Беларусь? — Гэта здарылася два гады назад, калі стажыравалася па рускай мове ў Маскве. Там мне трапіла ў рукі аповесць Васіля Быкава "Знак бяды", і пасля гэтага захацелася як мага больш даведацца пра беларусаў, пра гісторыю краіны. Перачытала амаль усе творы Быкава, асабліва ўразлілі аповесці савецкага перыяду, а з апошніх — "Воўчая яма" і "Сцяна". У яго творах асабліва прыцягваюць драматызм і глыбокае пранікненне ў характары герояў. — Якое ўражанне склалася ў вас аб Мінску і яго жыхарах? — Мінск мне вельмі спадабаўся. Канешне, па памерах ён саступае Парыжу, але абстаноўка тут больш спакойная. У Парыжы ёсць розныя кварталы, у кожным сваё жыццё і ўклад. У вас рытм жыцця больш ураўнаважаны, і такой розніцы паміж раёнамі горада няма. Вельмі прыемнае ўражанне пакідаюць вашы людзі — такія добрыя, гасцінныя. Я ахвотна сюды прыязджаю, у мяне ўжо з'явіліся знаёмыя, сябры. Французскім дзецям тут таксама ўсё спадабалася. Яны жылі ў беларускіх сем'ях, знайшлі ў Беларусі новых сяброў, абмяняліся адрасамі. І хоць на спаборніцтвах прайгралі сваім раўнеснікам з Беларусі, ад'язджаць дадому нікому не хацелася. Мы глядзелі беларускі балет, цырк, наведалі Музей архітэктуры і побыту пад адкрытым небам, горад Слуцк. Асабліва дзецям спадабаўся цырк, бо ў Францыі ёсць толькі перасоўны цырк "Шапіто". — Якія новыя знаёмствы адбыліся ў гэты раз? — Падчас камандзіровак у мяне застаецца няшмат вольнага часу, але кожную гадзіну выкарыстоўваю, каб бліжэй пазнаёміцца з творчымі людзьмі. Была ў гасцях у часопісе "Роднае слова", сустрэлася з журналістамі. — Эва, калі скончыце інстытут, будзеце працаваць па спецыяльнасці ці займацца навуковай работай? — Пасля заканчэння інстытута студэнт атрымлівае званне магістра, і гэта дае магчымасць выкладаць, але папярэдне трэба вытрымаць конкурс. Перакладчыкам цяжка ўладкавацца, не ведаю пакуль, дзе буду працаваць. У нас іншая сістэма адукацыі, няма размеркавання на працу. Цяпер я мару аб стажыроўцы ў Беларусі. Але спачатку трэба напісаць дыплом. — Вы ўжо выбралі тэму дыплама? — Канешне! Ён будзе прысвечаны публіцыстыцы Васіля Быкава — яго выступленням, літаратурным эсэ. Я нават размаўляла з пісьменнікам па тэлефоне, і ён даў згоду. Мы перапісваемся. — Дзякуй за размову, Эва. Да новых сустрэч на Беларусі!

Таццяна КУВАРЫНА.

праекты



УРОКІ ДЖАЗА Праграму, прысвечаную легендарнаму Луі Армстронгу, прадставіла ў Мінску амерыканскае джазавае трыо "Jazz Ambassadors".

Канцэрты прайшлі ў Беларускай акадэміі музыкі і сталічным клубе "Тунель". Музыканты далі таксама майстар-класы для студэнтаў і тых, хто захапляецца джазам. НА ЗДЫМКУ: загадчык навукова-творчай лабараторыі беларускіх народных музычных інструментаў Віктар КУЛЬПІН (злева) паказвае амерыканскім музыкантам Элісан МЮЛЕР (справа) і Гэры УОНГУ (у цэнтры) азы ігры на жалейцы.

кантакты і дыялогі

ЯПОНСКІ ДЗЁННІК

Адам МАЛЬДЗІС

З вакзала едем у храм Пятнаццаці камянёў. Спачатку ён не ўражвае. Разуваешся, заходзіш на сходкі, сядзеш, глядзіш на поле, высыпанае белым гравіем, сярод якога ўзвышаюцца камяні, востравы і пляскацыя, на голую каменную сцяну за полем. Пачынаеш лічыць камяні. І раптам здзіўляешся: іх усяго 13! Каб пачынаць яшчэ два, трэба перасесці на іншае месца, але там згубіш з поля зроку некалькі раней пабачаных. Так паступова прыходзіш да вельмі важнай высновы пра адноснасць нашага ведання. Ты не можаш прэтэндаваць на ісціну ў апошняй інстанцыі толькі на падставе першага ўражання, толькі аднаго свайго ведання. Трэба суміраваць, улічваць усё. Просценская, але мудрая ісціна. Асабліва важная для беларусаў, дзе кожны прэтэндуе на тое, што толькі ён геній і прарок у адной асобе. Не верыце? Пачытайце беларускі друк. Як урадавы, так і апазіцыйны.

А яшчэ ўразіла каля таго ж храма старадаўняя студня з надпісам на метале: "Я ведаю толькі адно: трэба быць задаволеным". Прыходзь у храм — і супакойвайся. У гэтым — квінтэсэнцыя дзёнбудызму як філасофіі жыцця. Яна тлумачыць, чаму японец, у ад-розненне ад беларуса, менш канфліктнае з рэчаіснасцю. Добра гэта ці дрэнна (як апраўданне канфармізму) — ужо іншая справа. У той дзень мы агледзелі яшчэ Залаты павільён XIII стагоддзя і Храм чыстае вады (абавязкова трэба выпіць кубак яе), узведзены на схіле крутой гары (увесёрае адметны мікраклімат) яшчэ ў VIII стагоддзі. Цяпер гэты дзівосны комплекс знаходзіцца пад апекай ЮНЕСКА. І варты таго. Можна было б бясконца ўсхваляць прыгажосць павільёнаў, статуі багіні міласэрнасці, іншых выяў, але тады дзённік ператварыўся б у мастацтвазнаўчае даследаванне. Дадам толькі адно: нам бы та-

кую ўвагу і павагу да помнікаў гісторыі і культуры, такія натоўпы наведвальнікаў! І такую святоснасць на іх абліччах! 28 кастрычніка Праз гісторыю і рэлігію працягваю хаця б у нейкай ступені спасцігаць адрозненні ў менталітэце — нашым і японскім. З раніцы едем у сінтаісцкі Храм міру і спакою, прысвечаны імператару Кінацу, заснавальніку Кіёта. Таму і падобны ён болей не на храм, а на палац. У сінтаісцкіх святынях няма ніякіх выяў вышэйшых істот — толькі люстэрка пасярод, якое адображае сутнасць жыцця. Далучэнне да Боскага адбываецца хутка: два паклоны, два прылопванні далонямі, яшчэ адзін паклон, выказваецца ў думках пажаданне, кідаецца ў скрыню манетка і — усё. Ніякіх малітваў. Іх ведае толькі святар, які ў глыбіні храма якраз асвячае паднашэнні групы вернікаў і тым самым адпускае ім грахі. Але слоў яго, што ўзніклі яшчэ ў далісмовую эпоху і таму незафіксаваныя, не пашыраныя ў друкаваных крыніцах, перадаюцца ад пакалення да пакалення вусна, прысутныя не разумеюць. Дарэчы, пра сувязь пакаленняў. Яна сёння добра відавочная, бо набліжаецца якраз святы "7-5-3" (15 лістапада). У гэты дзень і напярэдадні яго бабулі і дзядулі прыходзяць з трохгадовымі і сямігадовымі ўнучкамі і пяцігадовымі ўнучкамі сюды на сямейную ўрачыстасць. Пасля яе герояў дня частуюць прысмакамі, адорваюць. І таму нешматслонныя павучанні і пажаданні застаюцца ў памяці самі сабой — на ўсё жыццё. З "Боскага саду", які распасціраецца за імператарскім храмам, накіроўваемся ў замак сёгуна Такугава, пабудаваны ў 1603 годзе. Тут усё выглядае так, як яно было ў XVII стагоддзі, калі аб'ядноўваліся ці падпарадкоўваліся раздробненыя княствы. Паабпал доўгага калідора — пакой з малюнкамі і пазалотай на сценах. Вось тут у гасцей прымалі падарункі, высвятлялі намеры. А вось тут іх прымаў сам сёгун. Фігуры самураяў кленчаць, нібы жывыя, на цыноўках. А спецыяльна надзетыя на іх штаны маюць доўгія-доўгія калашыны: каб візіцёр не ўскочыў і не кінуўся на правіцеля. А вось тут ужо

кіравалі і адначасова чакалі выкліку ў пасцель найбольш верных жанчыны. І ўсюды — сімвалы: імператарская хрызантэма, салавей на сліве як увасабленне вясны. Успомнілася, што ў дзяцінстве мне трапіўся ў рукі зборнік японскіх казак на польскай мове "Дух вярбы". З іх застаўся ў памяці толькі "Салавей" — праптушку, якая не хацела спяваць правіцелю ў клетцы і загінула. Тады яе замянілі механічным салаўём. Але спеў ужо быў не той, без натхнення. — Ёсць тры спосабы абыходжання з творцамі (паэтамі, артыстамі), — згадвае японскі фальклор Накагава-сан. Яна выдатна ведае гісторыю і па-філасофску каменціруе яе. — Першы — прымусяць яго спяваць, калі не захаце — забіць. — Такое было ў нас у трыццатыя, сталінскія гады. — Другі — зламаць яго духоўна. Але тады спеў будзе няшчыры. — Такога мы нагледзеліся ў пасляваеннае пяцідзесяцігоддзе. Ды і цяпер бывае... — Але найлепей дачакацца, калі салавей заспявае сам. Натхненны навакольным светам. — Так і павінна быць. Але ці ўсведамляюць тое ўсе нашы сучаснікі?

**выставы**



**СТУДЭНЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ Ў ПАЛАЦЫ РЭСПУБЛІКІ**

*Значнай з'явай у культурным жыцці беларускай сталіцы стала адкрыццё мастацкай галерэі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры.*

А размясцілася яна ў шэрагу залаў Палаца Рэспублікі, перададзеных універсітэту культуры рашэннем кіраўніцтва краіны. Упершыню ў экспазіцыю, прадстаўленую гледачам, увайшлі лепшыя творы студэнтаў універсітэта і навучэнцаў Мінскага мастацкага вучылішча імя А.Глебава. Са святам мастацтва маладых удзельнікаў выставы віталі

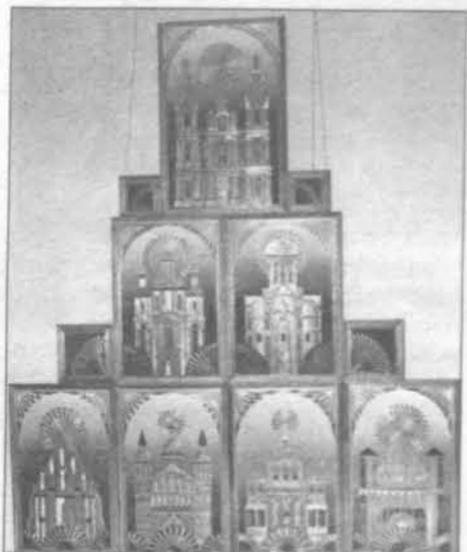
рэктар універсітэта культуры Ядвіга Грыгаровіч, загадчык кафедры выяўленчага мастацтва прафесар Рыгор Шаўра.

Экспазіцыя дае ўяўленне аб высокім узроўні прафесійнага майстэрства выхаванцаў універсітэта культуры і мастацкага вучылішча. Жывапіс і графіка, роспіс па шкле і ткацтва, мастацкая кераміка і вырабы з саломкі адлюстроўваюць творчы дыяпазон маладых маста-

коў. Святочнаму настрою садзейнічала і выступленне фальклорных калектываў універсітэта культуры "Валачобнікі" і "Баламуты".

НА ЗДЫМКАХ: у зале галерэі мастацтва; выступаюць "Баламуты"; габелен "Сонны Віцебск" — праца Таццяны РАЧЫЦКАЙ; праца Настассі РЫНКЕВІЧ "Ахоўнікі зямлі беларускай" у тэхніцы інструкцыі саломкай.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.



**літаратурная старонка**

Куля пацэліла другому амаль туды ж, куды першаму шампур, і Арчыбальд, бацька Таісіі, не прамінаў потым выпадку назваць Брызіна «стралком па яйцах».

— Цябе маглі забіць, — першы раз за апошнія гады зусім яшчэ падзіцячаму заплакаўшы, сказала Маша, калі пасля тыдня гераічнай гульбы ў гасцях у гаспадары рэстарана, які аб'явіў Брызіна сваім крэўным братам, яны вярталіся ў Мінск.

Брызін зняў з руля правую руку і абняў дачку.

— Не плач... Цябе таксама маглі забіць... Але тады я пра гэта не падумаў. Думаў пра іншае, даруй.

— Нас абаіх маглі забіць!.. — кінулася яму на грудзі Маша.

— Ні за што, як тых двух рабочых... Брызін ледзь утрымаў на даро-зе машыну, спыніўся на абочыне і сам, не стрываўшы, заплакаў...

Тыя хвіліны, якія яны разам пралілі тады ў машыне, дзіўным чынам сталіся ці не самымі шчаслівымі ў ягоным жыцці.

Яму было горка і сорамна, балюча, крыўдна, душа вінавацілася перад Машай-каханнем, Машай-жонкай і Машай-дачкай, перад тымі двума рабочымі, перад маці і прац усім светам, але вінавацілася душа не ў безвыходнасці і не ў цемры, як яно раней здаралася, а ў прасвятленні, у пранізлівым адчуванні нескарыстанай высокай сілы, што была ў ім самім, — і ён падумаў, што гэта і ёсць царква, якая заўсёды там, дзе чалавек адольны павініцца ў грахах сваіх, пакаяцца і шчыра памаліцца. Над гарой, пад якой яны стаялі, за нейкае імгненне, як яно бывае на поўдні, сабралася навальніца, заляскалі грамы і засляпілі маланкі, з гары без першых кропляў, адразу зваліўся такі дождж, пад якім аж прысела машына, і пад гэтым дажджом, пад грамамі і маланкамі Андрэй плакаў нязнамымі ім раней слязьмі, якія давалі палёжку, вінаваціўся і маліўся да той пары, пакуль на заўважыў, што Маша на ягоных грудзях спіць, не чуючы грамоў і не бачачы маланак. Калі навальніца гэтак жа нечакана, як і

**Уладзімір НЯКЛЯЕЎ**

**ПРАДАТА**

пачалася, скончылася, Брызін перанёс Машу на задняе сядзенне, прыкрыў пледам і ціха паехаў. Ён ціха ехаў, а за ягонай спіной спакойна і роўна дыхала ў сне дачка — амаль суткі... І нічога ў свеце не было страшнага, нічога неплапраўнага, усё можна было змяніць і перайначыць да лепшага.

Не адразу пасля гэтага знікла паміж імі адчуванасць, кожны дзень, кожны крок збліжэння даваўся з намаганнямі, але цікі і сутаргі прапалі, як іх і не было, Маша ўсё болей вальнела ў адносінах з Брызіным — і пачало ў іх паціху ладзіцца жыццё. Толькі кожны раз, калі Маша лавіла Брызіна на мане, хоць на самай дробязнай — многае адкідвалася назад. Не абрушвалася, але паўзла...

Каля ягонага гаража стаяў натоўп. Ну, не натоўп, але таўклоса на звычайна пустым месцы паўдзiesiąтка чалавек, а непадалёку — міліцэйскія "Жыгулі".

— Гэта не па твоей крадзены каньяк прыехалі? — спытаў маёр Ярохін. — Калі па яго, дык наўрад ці вып'ем.

— Ды не, — сказаў Брызін. — З чаго па яго?..

Ён нічога не адчуў, зусім нічога — і пасля з гэтага здзіўляўся.

— Хачу каньяку... Хачу каньяку... Каньяку хачу... — з-пад пахі Капіталіны заняў Віталік, і Лёня раптам сказаў рашуча, ледзь не загадаў:

— Капіталіна, кінце яго! Нешта ў гэтым жыцці заўсёды трэба кідаць! Нашто вы яго цягаеце?..

Капіталіна, нібыта толькі таго і чакала, адпусціла Віталіка, і той, пахістаўшыся ўзад-ўперад, зноў знайшоў раўнавагу і нават паспрабаваў па-хакейнаму крутнуцца на адной назе, што ў яго не выйшла, але ён даволі ўдала і, мусібыць, утульна ўваліўся азадкам у круглую сметніцу, з якой не захацеў выбірацца.

— А я цяварозы... Вам столькі не накідаць, колькі я накідаў...

Міліцэйскія "Жыгулі" бокам перакрывалі машыну з пабітым перадам, і калі, пакінуўшы ў сметніцы Віталіка, яны падышлі бліжэй, Брызін пазнаў у пабітай машыне сініцынскую "Мазду".

"Забіць ён мяне прыехаў, мудзіла!" — падумаў Брызін, і тут з гаража выйшаў Бегунок у скрываўленай кашулі, а за ім два міліцыянты, лейтэнант і сяржант.

— Ён нават не прыгармазіў... — убачыўшы Брызіна, вінавата развёў рукамі Бегунок. — Яна толькі выязджаць, а ён як ехаў, так і ўляцеў у гараж... І кульгавага Юрыка яшчэ скалечыў...

Брызін схаладзеў.

— Дзе Маша?

— Дык "хуткая" забрала...

— Куды?

— Вы гаспадар? — спытаў лейтэнант, але Брызін адпіхнуў яго і ўскочыў у гараж, з якога несла каньяком, як з бочкі. Ягоны

"Масквіч" з задраным капотам і сарваным з крапaju матарам ляжаў амаль на баку, левымі коламі ў рамонтнай яме, паўсюль пагромна былі раскіданы скрыні, інструменты, бутэзкі, бітае шкло — і Брызін усё зразумеў.

— Куды павезлі?.. — выскачыў ён з гаража.

— Вы гаспадар? — зноў спытаў лейтэнант, і Брызін амаль узмаліўся да маёра Ярохіна:

— Ярохін... Дачка...

— Адвядзіце яго! — не зусім упэўненым, але ўсё ж загадным голасам кінуў міліцыянтам Ярохін.

— Астатняе бяру на сябе.

Міліцыянты запераміналіся.

— Там левага каньяку паўгаража... — пачаў лейтэнант, але Ярохін ужо рэзка перапыніў яго:

— Ваша справа — дарожна-транспартнае здарэнне. З гэтым высветлілі?

Сяржант дастаў паперы:

— Усё зрабілі і сведкаў перапісалі, таварыш маёр...

— Ну дык і едзьце! А незаконна набыты каньяк грамадзянін Брызін добраахвотна перадае дзяржаве, для чаго і я тут з супрацоўнікамі, — кінуў Ярохін на Лёню з Капіталінай. — Гэта ўжо мая справа, зразумела?

— Паехалі, — сказаў сяржанту лейтэнант, і яны пайшлі да машыны, у якую ўслед за Брызіным паспрабаваў сесці Лёня.

— Я з вамі. Вас нельга пакідаць аднаго.

— Ды пайшоў ты! — адштурхнуў яго Брызін і ляснуў дзверцамі.

— Не лулі так, — сядваючы за руль, сказаў сяржант. — Не твае.

— Моцна яе, мужыкі? — спытаў Брызін.

— Мы не дактары, — павярнуўся да яго лейтэнант. — Скуль у цябе каньяку столькі?

— Ды што вы з гэтым каньяком!.. Я вам яго, колькі хочаце, прывязу... Як усё выйшла?

Лейтэнант адварнуўся, запаліў цыгарэту і стаў глядзець на дарогу. Сяржанту стала ніякавата.

— Мы не бачылі. Са слоў толькі...

— Ну, са слоў... — Пацярпелая пачала на "Масквіч" выезд з гаража, а пацярпелы на "Маздзе" адкінуў "Масквіч" назад у гараж лабавым ударам... Тры чалавекі ў бальніцы.

— А куды яна ехала?.. Куды яна ехала?..

Сяржант здзіўлена зірнуў на Брызіна ў люстэрка задняга агляду.

— Адкуль нам ведаць?.. Гэта вы ў яе спытайцеся.

Лейтэнант зацягнуўся цыгарэтай.

— Тут крымінал, так што ва ўсім будзем разбірацца. Твой служка кажа, што вырвала ў яго ключы, цябе шукаць хацела. Чакала, чакала, званіла паўсюль... Пры такіх запасах каньяку слабенькая ў цябе машына. Быў бы які "Мерседэс" — лягчэй бы ўсё абышлося. Грошы шкадуеш ці маскіруешся?

Брызін прамаўчаў.

— Маўчыш?.. Ну, памаўчы пакуль... А Ярохін табе хто?

— Ніхто. Хто мне Ярохін?

— Вось і я пытаюся: хто?

— Я ж сказаў, што ніхто. Маёр міліцыі. Вам лепш ведаць.

— Ведаю, хто яго не ведае... Ярохін — легенда. Але былая. Так што дарма ён суды ўлез.

Брызін, ледзь разумеючы тое, пра што гаворыць з ім лейтэнант, асмеліўся нарэшце спытацца:

— Як яна?.. Жывая?..

У сяржанта да яго было болей спагады, чым у лейтэнанта, і ён нават уздыхнуў: — Забіралі жывую...



## РОК-МАРАФОН ПРАЦЯГВАЕЦЦА

На працягу красавіцкага рок-марафона, праведзенага "БМАgroup" у парк-клубе "Мінск" (прэзентацыя найноўшага альбома панк-гурта "Нейра Дзюбель", міжнародны сэйшн у падтрымку CD-зборніка "Сэрца Эўропы in rock" з удзелам польскага гурта "Rima", нашага "Крама" і іншых), самай паспяховай была апошняя акцыя 27 красавіка 2002 года — грандыёзнае супершоу "Hardcoremanія: чаду!", дзе прэзентаваўся другі ўжо стылістычны зборнік на Беларусі.

Але ўжо наступны "PARTYZONE" стаў эмацыянальным пікам канцэрта. Што ні твор — то хіт: "Бывайце", "Завіруха", "Не паспеў". Мы ўложы прэсы нават дзіву даваліся, як можна гэтак сходу ўзяць у эмацыянальны аб'цугі ўсю залу. Эмацыянальны і сэнсавы. Бо нікому яшчэ невядомы гурт уздымае ў сваіх творах такія важныя сацыяльныя і агульначалавечыя праблемы!

Зрэшты, для знаўцаў нямаля растлумачыў той факт, што ў складзе "Partyzone" быў бліскучы гітарыст Яўген Цылікаў, вядомы па праектах "Vir", "Aquamorta", "Калі Юга". Але пытанні ўсё роўна застаюцца, бо "Partyzone" выявіўся не пэўнымі сваімі лідэрамі, а цэльным дыямантам.

Малады гурт "ГОЛАЯ МАНАШКА" паспеў ўжо напрацаваць імідж, аж двойчы выйграўшы пецёўку на славы фестываль "Басовішча" ў Польшчы, але яго сур'ёзных рэлізаў пакуль чамусьці ніхто не заўважаў. Між тым песня "Стандарты маралі" стала адным з ударных хітоў альбома "Hardcoremanія: чаду!". Сярод ska-punk адгалінавання хардкора ў іх знойдуцца і бліскучыя трэкі для будучага стылістычнага беларускага зборніка reggae "Rastamanія". А фронтмэн "Голай манашкі" нагадваў нам, старым рок-аксакалам, куміра нашай маладосці Піта Таўншэнда («The Who»).

Каманда з Пінска "GALINA ВЭЗУ" то радавала сваёй стылістычнай разнастайнасцю, то засмучала. Здавалася, вось-вось у канцэрце наступіць эмацыянальны зрыў. Не прагучаў нават альбомны трэк "Купала", але палеская тэма, палеская душа была разгорнута пераканаўча, і сталічная публіка яе прыняла. Унікальнай «фішкай» канцэрта

стала рэінкарнацыя славуэтага мінскага "SARCASTIC GREEN", які іграў hardcore яшчэ тады, калі шырокія народныя масы нават і слова такога не ведалі, але на БТ можна было сустрэць нават кліпы беларускіх рок-гуртоў. Кампазіцыя "Маці Прырода" растлумачыла многім назву гурта: іх тэма — не нарката і п'янка, чым многія адпуджваюць ад хардкора, а экалагічны стан роднай зямлі.

У гурце "ICE BRAINS" удзельнічалі некаторыя з папярэднікаў, але гэта ўжо новы гурт, новыя тэмы. Беларуская версія "Карані свабоды" славаўтай кампазіцыі "The roots bloody roots" бразільскага гурта "Sepultura" сама па сабе шмат гаворыць пра гэта. Увогуле, тэмы свабоды асобы, трываллага жыццёвага выбару характэрныя і для зорак класічнага хардкора.

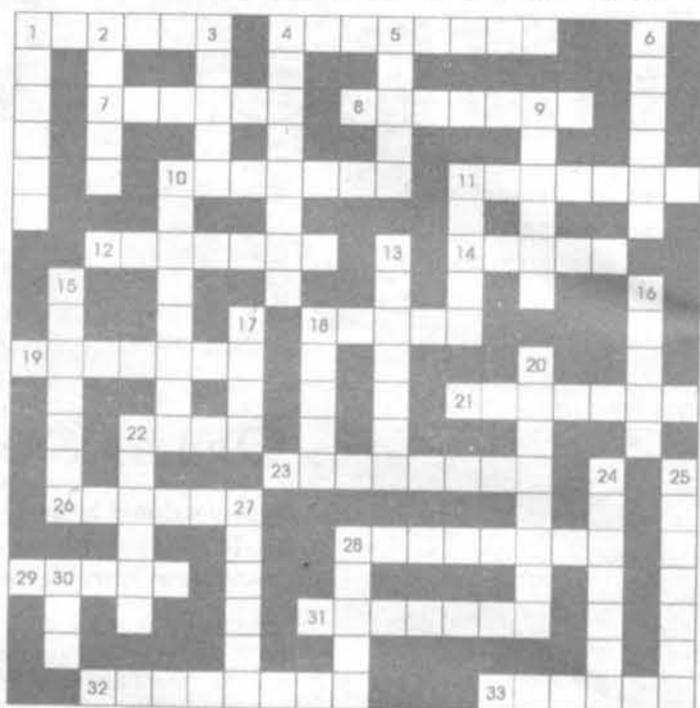
Апошнім выступіў вельмі вясёлы гурт "SHITFUN", які адразу абвясціў, што "яны тут выпадаюць, бо іх стыль — grindcore". І ўсё ж публіка сустрэла гэты парадыйны metalband у дыктоўных строях з гальштукімі, як сваіх. Вельмі заваднымі былі іх кароткія — па 50–80-секунд — кампазіцыі.

На гэтай нясумнай ночы і была пастаўлена кропка ў той дзень. Публіка патрабавала працягу — выступленняў гуртоў Піта Паўлава, Deadmarsh, Zero-85, але гэта ўжо другая серыя знакамітых прэзентацый, на якую "БМАgroup" тут жа запрашала ў КЗ "Мінск". А яшчэ было ўшанаваць прызёраў конкурсу на лепшага знаўцу беларускага хардкора, праведзенага "БМАgroup" у многіх газетах. Нехта атрымаў бясплатныя білеты на канцэрты, нехта — новыя CD і касеты. Акцыя працягваецца.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

## крыжаванка ад любові іонавай

### ПЕРАКЛАДЗІЦЕ НА БЕЛАРУСКІЮ МОВУ



ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Страна. 4. Фрукты. 7. Правда. 8. Терцина. 10. Низина. 11. Хлопок. 12. Лапша. 14. Анна. 18. Ель. 19. Час. 21. Повод. 22. Ложь. 23. Запрет. 26. Сеновал. 28. Холодец. 29. Весна. 31. Седина. 32. Окраина. 33. Почет.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Кочка. 2. Осина. 3. Алина. 4. Наследие. 5. Арена. 6. Отрасль. 9. Новость. 10. Излучина. 11. Болото. 13. Минута. 15. Ткань. 16. Изменение. 17. Цена. 18. Яровые. 20. Сырьё. 22. Марина. 24. Защита. 25. Занавес. 27. Отечество. 28. Слюна. 30. Она.

## з жыцця звяроў



## ВЯСКОВЫ ЗАПАРК

Не многія сельскія жыхары могуць пахваліцца сваім запаркам, але ў вёсцы Квасаўка Гродзенскага раёна ён створаны для дзяцей сіламі мясцовай гаспадаркі "Кастрычнік". Тут можна

паездзіць на поні, убачыць высахароднага аленя, дзіка, ваўка, мядзведзя.  
НА ЗДЫМКАХ: калгасны вальер з аленямі; «конігарбунок» поні.

## занатоўкі з прыроды

### Я НОВЫ!

Дзяўчынка і хлопчык гулялі на шпэгі-палачкі. Гулялі, гулялі, і дзяўчынка падлаўчылася і — тырк у хлопчыка палачкай:

— Усё, ты забіты!  
— Не, я не забіты, — запырачыў хлопчык. — Я новы!

### САЛАВЕЙ-СПЯВАК

Дзеці пісалі дыктоўку. Адзін хлопчык і пісаў, і круціўся, і балбатаў. Настаўніцы гэта надакучыла, і яна сказала: "Антон, хопіць круціцца і размаўляць!" Але Антон падумаў, што гэта настаўніца дыктуюе сказ, і напісаў: "Салавей спеў: "Антон, хопіць круціцца і

размаўляць!" Напісаў і здаў. Пасля было смеху.

### ЗДАРОЎЕ — У ЛЕСЕ

Сустрэкаюцца два дачнікі:  
— Ты ў лес ходзіш, ягады збіраеш?  
— І не хаджу, і не збіраю.  
— Чаму?  
— Няма здароўя.  
— А дарэмна! Якраз у лесе і здароўе.

Скардзіцца маці даччэ:  
— Колькі гадоў мы пражылі, а ніколі не было так скупа на грошы, як сёлета.  
— А куды ж вы іх дзеяце?

— На кніжачку.

— А, зразумела. Кладзяце грошы на яе ды яшчэ і скардзіцеся.

— Ды не на тую, якая з працэнтамі, а на тую, якую пішучы і друкуючы!

### ПОШТА "ХВОСЦІК" ЗАБЯРЭ

— Ты ганарар атрымліваеш?  
— Атрымліваю.  
— А колькі?  
— Тысяча з хвосцікам. Але калі па пошце прышлюць, то хвосцік знікне.  
— Чаму?!  
— Пошта хвосцік забярэ...

Сержык ЧЫЛІКІН-САДЭЛЬСкі.



«Голас Радзімы»  
Галоўны рэдактар  
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:  
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;  
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;  
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;  
Беларускае таварыства па сувязях з сучаснымі краінамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.  
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 082 экз. Заказ 1130. Падпісана да друку 20. 5. 2002 г. у 12.00. Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).